

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Jakub Novosvětský

Právo na vysvětlení v akciové společnosti

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Právo na vysvětlení v akciové společnosti** vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 118 965 znaků včetně mezer.

V Praze dne 24. 7. 2023

Jakub Novosvětský

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Janu Lasákovi, Ph.D., LL.M. za cenné rady, ochotu, trpělivost, diskuse i věcné připomínky v průběhu zpracování diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	7
1 Právo na vysvětlení	10
1.1 Rozsah práva na vysvětlení a jeho časové omezení	17
1.1.1 První podmínka k uplatnění práva na vysvětlení	20
1.1.2 Druhá podmínka k uplatnění práva na vysvětlení	22
1.2 Písemná forma žádosti o vysvětlení a její úprava ve stanovách	25
1.3 Stanovy a právo na vysvětlení	25
1.4 Adresát povinnosti poskytnout vysvětlení	28
1.5 Obsah poskytnutého vysvětlení.....	32
2 Důvody pro odmítnutí vysvětlení	36
2.1 Informace způsobilá přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu.....	38
2.2 Vnitřní nebo utajovaná informace	39
2.3 Veřejně dostupná informace	40
3 Přezkum neposkytnutí vysvětlení	43
Závěr	52
Seznam použitých zdrojů	54
Odborná literatura, komentáře, monografie.....	54
Odborné články	56
Právní předpisy	57
Judikatura.....	58
Shrnutí	60
Summary	60
Klíčová slova	61
Keywords	61

Seznam použitých zkratk

ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, platný a účinný do 31. 12. 2013
AktG	Aktiengesetz (Spolková republika Německo)
BGB	Občanský zákoník (Spolková republika Německo)
ZESM	Zákon č. 37/2021 Sb. o evidenci skutečných majitelů
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
GDPR	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
MAR	Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES

LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb. předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky
SRO	Společnost s ručením omezeným
AS	Akciová společnost

Úvod

„Nebylo-li by třeba, než se přikročí k vysvětlení záhad, vysvětliti, co vysvětlením se rozumí? Vysvětlení vysvětlení.“¹

Můj zájem o právo obchodních korporací mě přivedl k výběru tématu diplomové práce, která pojednává o jednom, z mého pohledu, z nejdůležitějších práv akcionáře v akciové společnosti, kterým je právo na vysvětlení. Téma diplomové práce je analýza práva na vysvětlení v akciové společnosti dle zákona o obchodních korporacích. Přestože je právní úprava akciové společnosti v odborné literatuře podrobně zpracována a popsána, stále existují výkladové otázky, na které je možné nalézat nové odpovědi nebo stávající názory verifikovat srovnáním se závěry judikatury a odborné literatury. Právo na vysvětlení je v komentářové i jiné odborné literatuře zpracováno, na rozdíl od řady jiných soukromoprávních institutů, skutečně kvalitně. Tradičně u některých otázek se čeká na judikurní odpověď od Nejvyššího soudu a některé otázky, který již byly ustáleny, judikatura pozměňuje nebo je potvrzuje. S ohledem na recentní judikaturu je některé publikované závěry třeba korigovat nebo jsou již judikaturou ony závěry postaveny na jisto. Na některé otázky máme dnes v odborné literatuře jasné odpovědi, od kterých je možno toto téma dále rozvíjet.

Při psaní práce jsem pracoval se stavem judikatury a literatury i textem zákona ke dni 30. 4. 2023. Již v důvodové zprávě k zákonu o obchodních korporacích je právo na vysvětlení označeno jako jedno z nejzákladnějších práv akcionáře. Slouží také k vyrovnání informační asymetrie. Akcionář pro uplatňování svých zájmů spojených s účastí v akciové společnosti je nadán nejen určitými právy, ale i povinnostmi. Akcionářské právo na vysvětlení je v právním řádu zakotveno proto, aby se akcionář mohl podílet na řízení společnosti, informovaně hlasovat a vykonávat svá další akcionářská práva. Původní myšlenka vzniku akciové společnosti z počátku 17. století byla postavena na nepostradatelnosti akcionáře, neboť právě akcionář poskytoval společnosti kapitál pro její podnikatelské záměry a aktivity. Proto, mimo jiné, má akcionář svá akcionářská práva i dnes. Valná hromada slouží ke zjištění vůle akcionářů při hlasování o bodech pořadu jednání. Hlasovat lze jen pokud akcionář ví, alespoň rámcově, o čem hlasuje. To je další důvod pro existenci práva na vysvětlení. Valná hromada se zpravidla u společností, které jsou veřejně obchodovány a navíc mají „roztříštěnou“ akcionářskou strukturu skládá z různě erudovaný osob. Mezi akcionáři a managementem i mezi akcionáři

¹ TILSCH, Emanuel. *Aforismy a myšlenky*. V Praze: Právnická Jednota, 1916, s. 59.

navzájem vzniká informační asymetrie, která je částečně překonávána právem na vysvětlení, ale je třeba mít na paměti, že právo na vysvětlení je individuální právo akcionáře, které vykonává ve svůj prospěch, nikoliv ve prospěch valné hromady jako celku.

Dalším důvodem pro vypracování této diplomové práce bylo vydání rozsudku Nejvyššího soudu², v němž byl vynesena závěr, který dle mého názoru je pro praxi podstatný. Primárním sdělením tohoto rozhodnutí je, že pokud se žadatel o vysvětlení nedostaví na valnou hromadu, tak mu nemusí být na předem zaslano písemnou žádost o vysvětlení odpovězeno, protože se svou nepřítomností připravil o možnost si odpověď vyslechnout na valné hromadě. Navíc v něm byl vynesena závěr, který komplikuje použití dodatečného poskytnutí vysvětlení po skončení valné hromady. Existence tohoto rozsudku byla jedním z mnoha impulzů zpracovat diplomovou práci na téma právo na vysvětlení v akciové společnosti. Pracoval jsem především s komentáři, monografiemi, odbornými články a judikaturou, a to jak aktuální, tak i dle obchodního zákoníku, neboť některé závěry jsou zcela použitelné i dnes, více než 11 let po rekodifikaci. Právo na vysvětlení bylo zakotveno již v obchodním zákoníku a díky tomu máme poměrně bohatou judikaturu k tomuto institutu, ale v zákoně o obchodních korporacích je právo na vysvětlení zásadně přiblíženo německé úpravě v § 131 AktG a § 132 AktG, čímž se nám otevírají v některých případech i pomyslné dveře k inspiraci v německé doktríně.

Výzkumné otázky, na které v této práci odpovím.

- 1) Má právo na vysvětlení i akcionář, jenž má sistována hlasovací práva?
- 2) Je prakticky uplatnitelná poslední věta § 358 odst. 2 ZOK?
- 3) Je možné rozšiřovat právo na vysvětlení úpravou ve stanovách, pokud ano, čím je ono rozšiřování omezeno?

Cílem této práce je zaměřit se na jedno z akcionářských práv, kterým je právo na vysvětlení a toto důležité právo analyzovat a ukázat jeho význam a uplatnění v praxi. Metody vědecké práce, které jsem při psaní použil jsou, metoda deskriptivní, analýza, syntéza a dedukce. Komparativní metodu jsem nepoužil, neboť cizí právní úpravu používám jen k inspiraci. Při interpretaci textu zákona jsem využil standartní metody výkladu s vědomím kardinálního významu teleologického výkladu právní normy. Další možnosti výzkumu vidím v rozboru dalších akcionářských práv spojených s valnou hromadou a akcionářskými

² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021 sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

povinnostmi. Zkoumání lze dále rozšířit o srovnání akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným, o zahraniční právní úpravu a o historický vývoj práva na vysvětlení jako právního institutu.

Práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola je oproti ostatním záměrně delší, neboť pojednává podrobně o právu na vysvětlení v akciové společnosti. V první kapitole se zabývám analýzou § 357 ZOK a § 358 ZOK. Obě tato ustanovení upravují právo na vysvětlení co do rozsahu, podmínek pro uplatnění, možnosti úpravy ve stanovách, adresáta povinnosti poskytnout odpověď na žádost o vysvětlení, možnosti poskytnutí vysvětlení po skončení valné hromady a obsah odpovědi. V první kapitole tedy podobně rozebírám základní aspekty práva na vysvětlení. V kapitole druhé rozebírám důvody pro odmítnutí vysvětlení, a to jak zákonem uvedené, tak alternativní, které dovozuje doktrína. Poslední, tedy třetí kapitola, se zaměřuje na procesní stránku práva na vysvětlení. Závěry v jednotlivých kapitolách jsou argumentačně opřeny o závěry judikatury Nejvyššího soudu nebo relevantní odborné publikace.

1 Právo na vysvětlení

Aktuální literatura jej označuje jako informační právo akcionáře v užším slova smyslu, lépe řečeno individuální informační právo, neboť máme i informační právo akcionáře v širším slova smyslu např.: § 456 odst. 7 až odst. 9 ZOK, § 84 odst. 1 ZOK, § 312 ZOK, § 425 ZOK a další.³ Tato práce se zabývá právem na vysvětlení podle § 357 ZOK až § 360 ZOK, jakožto informačním právem akcionáře v užším smyslu. Právo na vysvětlení slouží k narovnání informační asymetrie. „*Investoři jsou oproti managementu společnosti vždy v informační nevýhodě, pokud jde o výhledy podnikání společnosti, přičemž obě strany jsou si této asymetrie vědomy.*“⁴ K narovnání nebo alespoň částečnému narovnání této informační asymetrie slouží právo na vysvětlení. Tím podtrhuji jeho důležitost. Důvodová zpráva jej označila za jedno z nejzákladnějších akcionářských práv.⁵

Právo na vysvětlení vyplývá z jednoho ze tří základních akcionářských práv uvedených v § 256 ZOK, konkrétně z práva na podílení se na řízení společnosti. Z práva na řízení společnosti je odvozena i řada dalších nemajetkových práv akcionáře.⁶ Právo na vysvětlení je součástí akcionářského práva podílet se na řízení společnosti, ale zároveň je jeho předpokladem.⁷ Právo na vysvětlení nalezneme v zákoně o obchodních korporacích, zákon č. 90/2012 Sb. Z hlediska systematiky zákona je upraveno v části první, hlavě páté, dílu čtvrtém v § 357 ZOK až § 360 ZOK. Právo na vysvětlení je, spolu s právem hlasovat, právem činit návrhy a protinávrhy, součástí práva na řízení společnosti dle § 256 ZOK. Právo na vysvětlení se neváže na hlasovací právo. Může být vykonáno i akcionářem, který nemá právo hlasovat nebo má svá hlasovací práva sistována dle § 426 ZOK, § 54 ZESM, § 122 odst. 6 ZPKT či dle dalších právních předpisů.⁸

³ LÁLA, Daniel. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 334.

⁴ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 78.

⁵ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 150.

⁶ LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 59.

⁷ ČERNÁ, Stanislava. *K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami*. In: BOHÁČ, R. ed. Pocta prof. JUDr. Milana Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám. Praha: Leges, 2009, s. 81.

⁸ LASÁK, Jan. In: POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022, s. 357-358.

Lze tedy jednoznačně odpovědět, že právo na vysvětlení může vykonávat i akcionář, který má svá hlasovací práva sistována.⁹ „Práva spojená s akcií ze zákona lze v závislosti na tom, zda je lze akcionáři odebrat, či nikoliv, členit na práva nezadatelná a omezitelná. Pro většinu nemajetkových práv platí, že jde o práva nezadatelná.“¹⁰ Právo na vysvětlení je tedy nezadatelným akcionářským právem. Nelze vydat akcii, se kterou by nebylo spojeno právo na vysvětlení.¹¹ Na první pohled by se mohlo zdát, že by bylo rozumné právo na vysvětlení neoddělitelně spojit s právem hlasovacím, ale taková úvaha by byla mylná a zasahovala by nepřipustným způsobem do akcionářských práv. Právo na vysvětlení se neváže na hlasovací právo. Právo na vysvětlení slouží akcionáři k tomu, aby mohl informovaně hlasovat či uplatňovat svá jiná akcionářská práva.¹² Primární smysl práva na vysvětlení je přijetí informovaného rozhodnutí při hlasování.

Názor, že hlasovací právo není navázáno na právo na vysvětlení je zastáván i v německé právní úpravě.¹³ Názory prezentované v odborné německé právní literatuře jsou i v našem právu relevantní, neboť právě z německé úpravy vycházel český zákonodárce při tvorbě § 357 ZOK až § 360 ZOK. Akcie bez práva na vysvětlení nelze vydat, rovněž jako nelze vydat ani akcie, ve kterých by nebylo právo účastnit se valné hromady dle § 353 ZOK.¹⁴ Vydáním takových akcií by bylo nepřipustným způsobem zasaženo do práva na řízení společnosti. „Akcionáři mohou jen stěží vykonávat své právo prodávat akcie, hlasovat nebo pověřovat hlasováním jiné osoby a podávat rozumné derivativní žaloby, pokud nemají přiměřené informace o své společnosti.“¹⁵

Primární smysl existence práva na vysvětlení je výkon hlasovacího práva, protože jen dobře informovaný akcionář je schopen kvalifikovaně hlasovat.¹⁶ Právo na vysvětlení je individuálním nemajetkovým právem akcionáře, které je neodmyslitelně spjato s vlastnictvím

⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 1548.

¹⁰ LÁLA, Daniel, DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1362.

¹¹ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 112-114.

¹² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548.

¹³ RAISER, Thomas, VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, s. 246.

¹⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 17-21.

¹⁵ CLARK, Robert Charles. *Firemní právo*. Praha: Victoria Publishing, 1992, s. 143.

¹⁶ JOSKOVÁ, Lucie. In: ČERNÁ, Stanislava a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 436.

akcie.¹⁷ Výše uvedené právo má každý akcionář. Pokud společnost nevydá zvláštní druh akcií „informační akcie“, pak má každý akcionář stejné právo na vysvětlení, ať již má devadesátiprocentní podíl na společnosti nebo vlastní jen jedinou akcii.¹⁸ Jsem si vědom toho, že akcionář s devadesátiprocentním podílem se k potřebným informacím dostane bez ohledu na ustanovení zákona, ale to je již mimo právní režim, na který sebelepší zákon nemůže pamatovat. Minoritní akcionář, byť své právo na vysvětlení nevykonává šikanózně, může výkonem tohoto práva komplikovat strategická rozhodnutí hlavního akcionáře.¹⁹

K výkonu práva na vysvětlení postačí vlastnit jen jednu akcii, což může sloužit v podnikatelské praxi i jako cesta k informacím, které budou následně použity v konkurenčním boji či k získání jiné výhody, a proto se nelze na valné hromadě zeptat zcela na cokoliv, viz výklad níže.²⁰ Právo na vysvětlení se vykonává především na valné hromadě, to však nevylučuje poskytnutí vysvětlení mimo valnou hromadu (*per rollam*) nebo poskytnutí složitěho vysvětlení až po skončení valné hromady. Právo akcionáře na vysvětlení je poměrně omezené, což odpovídá volnější vazbě mezi ryze kapitálovou akciovou společností a jejím akcionářem.²¹ To, že je informační právo akcionáře omezené, zastávají kromě I. Štenglové shodně i J. Lasák, J. Dědič, D. Lála i další autoři.²² Doktrína je tedy ve shodě.

Právo na informace v SRO dle § 155 ZOK až § 156 ZOK je ve srovnání s akcionářským právem na vysvětlení mnohem širší. Pokud by se empiricky srovnával rozsah informačního práva v SRO a AS, pak je v AS právo na vysvětlení nejužší, což plyne z ryze kapitálové povahy akciové společnosti. To, že je právo na vysvětlení v AS užší, než je právo na informace v SRO, zopakoval i Nejvyšší soud.²³ Rozhodně nelze nechat bez povšimnutí, že v nám blízkém právním řádu Slovenské republiky, respektive Slovenská republika má stále obchodní zákoník, který

¹⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548.

¹⁸ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 708.

¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. 27 Cdo 226/2019.

²⁰ Zde je třeba mít na paměti i právo hospodářské soutěže a nedovolenou výměnu informací mezi soutěžiteli.

²¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2019, s. 304.

²² LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, LÁLA, Daniel.: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. LVII.

²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018 shodně i Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020.

platil i u nás do 1. 1. 2014 ovšem patřičně novelizovaný. Slovenská právní doktrína chápe právo na informace v SRO jako širší než v AS.²⁴

Chápání slovenské doktríny, práva na informace v SRO jako širší než v AS, ale nesdílí Nejvyšší soud Slovenské republiky. Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské republiky *de facto* zúžil společnické právo na informace na úroveň práva na vysvětlení, které má akcionář.²⁵ Názor Nejvyššího soudu Slovenské republiky považuji za problematický, ale může pro českou doktrínu i rozhodovací praxi sloužit jako zajímavý příklad z rozhodovací praxe. Jsem toho názoru, že závěr z tohoto rozsudku je v České republice neprosaditelný. To, že právo na informace lze i v SRO upravit ve společenské smlouvě je již další rovina tématu. Domnívám se, že soud by v České republice nikdy neredukoval právo na informace v SRO na úroveň práva na vysvětlení v AS. Společník má informační právo velice široké, smí žádat o informace a nahlížet do dokladů společnosti, aby měl přehled o společnosti. Přesto ani právo společníka na informace není zcela bezbřehé, jak by se mohlo zdát.²⁶

J. Pošvár označil usnesení valné hromady jako výraz společné vůle akcionářů a není nutno, aby to byla vůle úplně všech akcionářů na valné hromadě.²⁷ Vůle akcionáře se tvoří díky určitému souboru informací, které akcionář má. E. Tilsch chápal orgány právnické osoby, tedy i valnou hromadu, jako mozek či ruce právnické osoby.²⁸ Toto Tilschovo připodobnění považuji za velice přiléhavé. Mozek není schopen uplatnit svůj potenciál bez informací, tak i akcionáři bez nich na valné hromadě nemohou kvalitně hlasovat. Akcionář může své právo na vysvětlení uplatňovat i šikanózně, ale z § 8 OZ plyne, že šikanózní výkon práva nepoživá žádné právní ochrany. Tudíž máme možnost obrany proti šikanóznímu uplatňování práva. Zákaz šikanózního výkonu akcionářských práv plyne i z § 212 OZ.

I v zahraniční literatuře se řeší problém zneužití informačního práva akcionářem. Doslovně se tam hovoří o povinnosti akcionáře nezneužívat práva.²⁹ Tím dokládám, že se

²⁴ CSACH, Kristián. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana. a kol. *Prozařování OECD principů corporate governance do národních kodexů dobré správy obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 5-7.

²⁵ CSACH, Kristián. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana. a kol. *Prozařování OECD principů corporate governance do národních kodexů dobré správy obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, s. 5-7.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

²⁷ POŠVÁŘ, Jaroslav. *Akciová společnost podle norem platných v historických zemích*. V Praze: nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1933, 91.

²⁸ TILSCH, Emanuel. *Občanské právo rakouské. Část všeobecná*. V Praze: nákladem České grafické Unie, 1910, s. 118.

²⁹ CONAC, Pierre-Henri. In: BIRKMOSE, Hanne S. ed. *Shareholders' Duties*. Kluwer Law International, 2017, s. 363.

nejedná jen o české specifikum, ale problém, se kterým se potýkají akciové společnosti téměř na celém světě. V Německu musel soud řešit případ, kde akcionář požádal o 25 000 informací a rozhodl, že je akcionář nemůže požadovat.³⁰ V judikatuře Nejvyššího soudu se objevil názor, že z velkého počtu žádostí o vysvětlení nelze usuzovat na jejich šikanóznost, musí se posuzovat i obsah žádosti a vztah žádosti o vysvětlení k pořadu jednání.³¹ Šikanóznost nelze usuzovat jen z počtu žádostí, ovšem pokud by i v České republice položil akcionář 25 000 žádostí o vysvětlení jsem přesvědčen, že by to svým vysokým počtem dotazů onu šikanóznost založilo. V německé literatuře se lze setkat s přílehlavým vyjádřením povahy některých valných hromad a to takovým, že se valná hromada někdy stává dějištěm právních bitev mezi správou a opozicí.³²

Aby se akcionář mohl informovaně na valné hromadě rozhodnout o tom, jak bude hlasovat, musí mít potřebné informace. Rozhodování bez informací ani vlastně nejde nebo jde, ale půjde o výsledek více než nejistý. „Právo požadovat a dostat vysvětlení má akcionář pouze na valné hromadě.“³³ Tato věta již v zákoně o obchodních korporacích není bez dalšího zcela platná, ale je to stále jakýsi výchozí stav, kdy se právo na vysvětlení primárně uskutečňuje na valné hromadě. To, že akcionář může uplatnit právo na vysvětlení především na valné hromadě, zastává doktrína i dnes, samozřejmě s vědomím výjimek, které nám zákon o obchodních korporacích dává.³⁴ Právo na vysvětlení je tedy nutno užít s vědomím a ve spojení s § 353 ZOK. Žádost o vysvětlení a poskytnutí vysvětlení je spjata s účastí na valné hromadě dle § 353 ZOK a toto právo rovněž nelze odejmout.³⁵ Skutečnost, že je výkon akcionářských práv spojen s valnou hromadou, dovozovali již v roce 1908 H. Staub a O. Pisko.³⁶ Akcionář může většinu

³⁰ CONAC, Pierre-Henri. In: BIRKMOSE, Hanne S. ed. *Shareholders' Duties*. Kluwer Law International, 2017, s. 375.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012.

³² BUTZKE, Volker. *Die Hauptversammlung der Aktiengesellschaft*. 5. vyd. Stuttgart: Schäffer-Poeschel Verlag, 2011, s. 8-9. [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné na:

https://beckassets.blob.core.windows.net/product/readingsample/36538/ag_lp.pdf

³³ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. Díl III., § 176 - § 220zb. Praha: Polygon, 2002, s. 1801.

³⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1549. shodně s LÁLA, Daniel. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 338.

³⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In: HAVEL, Bohumil, Jan LASÁK, Vlastimil PIHERA, Ivana ŠTENGLOVÁ, Tomáš GRIVNA a Lukáš BOHUSLAV. *Corporate governance na pomezí zákona a soft law*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 18.

³⁶ STAUB, Hermann, PISKO, Oskar, ed. *Kommentar zum allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuch*. Erster Band. 2. Aufl. der österreichischen Ausgabe. Wien: Manzsche k. u. k. Hof-Verlags-und Universitäts-Buchhandlung, 1908, s. 727.

svých akcionářských práv uplatnit pouze na valné hromadě nebo v souvislosti s ní, což je i dnes zásadně platný závěr.³⁷

Tento černobílý pohled není téměř nikdy takto čistý a představenstvo musí řádně plnit své zákonné, smluvní i korporální povinnosti. V českém prostředí jsou oba přístupy možné, ale i po pečlivém studiu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu týkající se práva na vysvětlení v AS, nelze jednoznačně říci jaký výklad Nejvyšší soud upřednostňuje, protože samozřejmě záleží na konkrétních okolnostech případu. Z komentářů, odborných článků a jiné literatury plyne jasný závěr, že z důvodu právní jistoty je „bezpečnější“ vykládat právo na vysvětlení spíše „proakcionářsky“. Ať už z důvodů, že se dá očekávat stejný výklad i u soudu, ale především proto, že se tímto výkladem soudnímu řízení patrně vyhneme. Závěr, proč se někdy představenstvo nechová „proakcionářsky“ lze dovodit z povinnosti mlčenlivosti, která je inherentní složkou péče řádného hospodáře. Povinnost mlčenlivosti z jazykového výkladu podle § 159 odst. 1 OZ neplyne, ale díky smyslu a účelu je nutno řadit mlčenlivost do pravidla péče řádného hospodáře.

Představenstvo má téměř veškeré informace o fungování společnosti a rozhoduje o uvolňování informací a nemá velký zájem na jejich přílišném uvolňování. Lze to však odůvodnit i péčí řádného hospodáře a mlčenlivostí, protože pokud informaci představenstvo neuvolní, nedostane se informace ke konkurenci a nemůže společnosti vzniknou škoda.³⁸ Vedení společnosti může mít tendenci informace zatajovat, aby se ochránilo před nepříjemnou kontrolou akcionářů spojenou s valnou hromadou ve velkých společnostech.³⁹

Akcionář vykonává právo na vysvětlení ve vlastním zájmu, nikoli v zájmu ostatních akcionářů.⁴⁰ Tento závěr byl postaven na jisto rozsudkem Nejvyššího soudu, v jehož odstavci 27 je tento názor vyjádřen.⁴¹ Ostatně názor, že akcionář vykonává právo na vysvětlení ve vlastním zájmu, zastávala i komentářová literatura již dříve před jeho vydáním. Nejvyšší soud ji v rozsudku přímo uvedl a závěr z komentáře tímto přijal. Jsem si vědom existence usnesení, které valnou hromadu za diskusní fórum považuje.⁴² I v německé literatuře je zastáván názor,

³⁷ Dnes navíc máme k dispozici rozhodování *per rollam*, což je samostatný institut a nevykonává se na valné hromadě ani v souvislosti s ní. Rozhodování *per rollam* nám valnou hromadu fakticky nahrazuje. Z toho plyne, že většina akcionářských práv již dnes není zcela vázána na valnou hromadu, když existuje rozhodování *per rollam*.

³⁸ FILIP, Václav. Akcionářské právo na informace. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 499.

³⁹ RAISER, Thomas., VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, s. 244.

⁴⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99.

že právo na vysvětlení je vykonáváno v zájmu akcionáře, ne v zájmu valné hromady.⁴³ Může se, ale nabízet i výklad, zda právo na vysvětlení není částečně i v zájmu ostatních akcionářů. Já s odkazem na výše citovanou literaturu i judikaturu zastávám názor, že právo na vysvětlení je individuální právo akcionáře. Akcionář právo na vysvětlení vykonává ve svém zájmu. Rozumím názoru, že erudovaný a vhodně položený dotaz, může pomoci v rozhodování akcionářům ostatním, ale tento výsledek považuji za „vedlejší produkt“ nikoli za hlavní smysl a účel práva na vysvětlení, neboť pokud bychom připustili, že právo na vysvětlení je vykonáváno ve prospěch všech přítomných na valné hromadě, otevřeli bychom pomyslnou „Pandořinu skříňku“, což by patrně způsobilo mnoho šikanózních dotazů zaslaných před konáním valné hromady.

Účel práva na vysvětlení je širší a neslouží jen k informovanému hlasování, ale i k uplatnění dalších akcionářských práv, například k realizaci práva uplatňovat návrhy a protinávry.⁴⁴ Zásadní význam práva na vysvětlení podle I. Štenglové tkví i v následně možném podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.⁴⁵ Právo na vysvětlení nepředstavuje prostředek k tomu, aby akcionář měl nárok na kterékoliv informace. To, že se akcionář nemůže zeptat na jakoukoliv otázku, nám plyne přímo ze zákona, navíc se jedná i o dlouhodobě panující názor v doktríně.⁴⁶ Ostatně jiný závěr ani možný není. Akcionář se nemůže nikdy dožadovat informací o veškerém dění ve společnosti. Právo na vysvětlení má sloužit pouze jako nástroj k informovanému utváření akcionářské vůle na valné hromadě.⁴⁷ Tento závěr potvrzuje usnesení Nejvyššího soudu.⁴⁸ Právní úprava, kterou máme v zákoně o obchodních korporacích je inspirována německou právní úpravou a je dána do souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES. Z důvodu nutnosti omezeného rozsahu této práce se bohužel nemohu směrnicí věnovat zevrubněji, ale v podrobnostech ke směrnici lze odkázat na článek J. Pokorné.⁴⁹ Ve významném komentáři k obchodnímu zákoníku byl

⁴³ RAISER, Thomas, VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, s. 246.

⁴⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548.

⁴⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 20.

⁴⁶ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl III., § 176 - § 220zb*. Praha: Polygon, 2002, s. 1801.

⁴⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007.

⁴⁹ POKORNÁ, Jarmila. Vliv směrnice 2007/36/ES na právní postavení akcionářů. In: HAVEL, Bohumil, PIHERA, Vlastimil. *Soukromé právo na cestě, eseje a jiné texty k jubileu Karla Eliáše. vydání první*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. s. 248-256.

zastáván názor, že se má rozlišovat akcionářské právo klást dotazy a žádost o vysvětlení. Dotazem měl akcionář zjišťovat něco, co neví a žádostí o vysvětlení si měl nechat vysvětlit okolnost, která mu je známa. Toto dělení se v zákoně o obchodních korporacích neuplatní a já proto akcionářský dotaz a akcionářské právo na vysvětlení považuji za synonyma a používám je v textu promiskue.⁵⁰

1.1 Rozsah práva na vysvětlení a jeho časové omezení

V § 357 odst. 1 ZOK je vymezen věcný rozsah práva na vysvětlení spolu s časovým omezením pro uplatňování tohoto práva. Časové omezení je velice důležité jako prevence proti šikanóznímu uplatňování práva. Brání to akcionářům zbytečně protahovat trvání valné hromady a zahlcovat představenstvo nebo správní radu zbytečnými dotazy, které by však často splňovaly zákonné předpoklady na odpověď, jenže by byly šikanózní. Dle § 8 OZ a § 212 OZ by takové jednání, slovy zákona, nemohlo požívat právní ochrany. Právo na vysvětlení akcionář může uplatnit v průběhu valné hromady a bývá to i nejčastější způsob uplatňování tohoto práva. V praxi se zvyšuje počet dotazů před valnou hromadou, které akcionáři zasílají písemně nebo elektronicky na příslušnou e-mailovou adresu společnosti.⁵¹

Jediný akcionář vlastníci 100 % akcií má právo na vysvětlení kdykoliv, samozřejmě za splnění podmínky, že se jedná o dotaz na záležitost, jež spadá do působnosti valné hromady.⁵² Směrnice 2007/36/ES neomezuje právo na vysvětlení jen na dobu konání valné hromady. Právo na vysvětlení je uplatnitelné i před valnou hromadou, a to k okamžiku uveřejnění pozvánky na valnou hromadu, z čehož plyne, že to je nejméně 30 dní před konáním valné hromady dle § 406 odst. 1 ZOK. Pozvánka na valnou hromadu se musí uveřejnit ve lhůtě nejméně 30 dnů před konáním valné hromady podle § 406 odst. 1 ZOK. Právě tím okamžikem, kterým je uveřejnění pozvánky na internetových stránkách a někdy i jinak dle § 406 ZOK, společnost seznamuje akcionáře se záležitostmi zařazenými na pořad jednání valné hromady.⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu zpřesňuje § 407 ZOK, že pozvánka na valnou hromadu musí akcionářům poskytnout dostatečné informace, aby se dozvěděli nejen, kdy a kde se bude valná hromada konat, ale aby se mohli předem rozhodnout jak hlasovat, zda udělí plnou moc zástupci, jaká budou požadovat vysvětlení jak a zda budou vykonávat svá akcionářská práva. V tomto závěru Nejvyššího soudu

⁵⁰ DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl III., § 176 - § 220zb.* Praha: Polygon, 2002, s. 1803.

⁵¹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání...*, s. 1548.

⁵² Poznámka pod čarou 451 In: LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady.* Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 144-145.

⁵³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář. 2. vydání...*, s. 1548.

spatřují jistou formu požadavku na akcionáře, že se má připravit na výkon svého práva na vysvětlení a k tomu mu právě slouží i pozvánka na valnou hromadu.⁵⁴

Pořad jednání valné hromady je velice důležitý pro výkon práva na vysvětlení. Dotaz musí akcionář cílit na záležitost zařazenou na pořad jednání valné hromady a musí se dotazovat na bod o kterém se právě jedná, jinak mu nebude odpovězeno. Pokud se akcionář zeptá na něco, co není na pořadu jednání, bude jeho dotaz odmítnut. Rozesláním pozvánky na valnou hromadu je akcionářům předkládáno množství informací, které se týkají společnosti a mohou vyvolávat otázky. Rozeslání pozvánky je tedy okamžik, kdy může být uplatňováno právo na vysvětlení, prozatím jen písemně podle § 357 odst. 2 ZOK a následně ústně na valné hromadě. Právo na vysvětlení je oprávněn vykonávat akcionář společnosti nebo jeho zástupce dle § 399 odst. 1 ZOK a dále pak i další osoby, které vykonávají práva spojená s akcií, například vykonavatel závěti dle § 1553 OZ, správce pozůstalosti dle § 1556 OZ, dědic při správě pozůstalosti dle § 1677 OZ, svěřenský správce dle § 1453 OZ nebo insolvenční správce podle § 228 InsZ a § 246 InsZ.⁵⁵

Právo na vysvětlení je individuální, účastnické, nemajetkové právo akcionáře a není osobním právem akcionáře.⁵⁶ Názor, že právo na vysvětlení je individuální právo, je zastáván i v Německu.⁵⁷ To znamená, že žádat o vysvětlení může i třetí osoba, typicky zástupce dle § 399 ZOK.⁵⁸ Tento výklad je v souladu s čl. 10 směrnice 2007/36/ES. To vyplývá i z toho, že může být vykonáno třetí osobou, ať již se bude jednat o opatrovníka nebo zástupce. Předchozí věta však nepopírá, že určující je status akcionáře a právo na vysvětlení má jen vlastník akcií společnosti. K rozhodnému dni pro účast na valné hromadě se ověřuje status akcionáře. Společnostem plyne určení rozhodného dne přímo ze zákona nebo si jej sami upraví ve stanovách v souladu s § 405 ZOK. Pokud má společnost listinné akcie nebo se jedná o společnost, která nemá rozhodný den takto určen, ověřuje se akcionářský status ke dni konání valné hromady.⁵⁹

Pakliže akcionář zašle písemnou žádost o vysvětlení před konáním valné hromady, musí mít status akcionáře. Problém nastává u společností s akciemi obchodovanými na regulovaných

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017.

⁵⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548-1549.

⁵⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1549.

⁵⁷ RAISER, Thomas., VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, s. 246.

⁵⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1548-1549.

⁵⁹ Tamtéž.

tržích, jejichž akcionářská struktura se může měnit každý den. Odpověď na písemný dotaz poskytne společnost na valné hromadě, pokud je tazatel akcionářem k rozhodnému dni, který si společnost sama ve stanovách určila. Pokud zaslou písemnou žádost poslala osoba, která ke dni konání valné hromady již není akcionářem, společnost vysvětlení neposkytne.⁶⁰ Z obecných pravidel plyne, že osobě, která není akcionářem se neumožní účast na valné hromadě, neboť ta je určena akcionářům. Typickou výjimkou je však zastoupení či účast třetí osoby, ale obecným pravidlem je, že se valné hromady účastní akcionáři. Právo dostat odpověď na svou žádost o vysvětlení má akcionář obdržet již na valné hromadě, neboť tento výchozí stav zákonodárce uvádí v § 357 odst. 1 věta první ZOK a následně je stejné pravidlo vyjádřeno v § 358 odst. 1 věta první ZOK, patrně proto, aby zákonodárce zdůraznil princip „přímé odpovědi“ při konání valné hromady.⁶¹

Akcionář má požadovat a obdržet vysvětlení přímo na valné hromadě. Tento závěr plyne již z jazykového výkladu, který je jen prvotním přiblížením se textu právní normy.⁶² Ovšem i při zkoumání smyslu a účelu právní normy teleologickým výkladem, dojdeme k totožnému závěru. Poskytnout odpověď akcionáři po skončení valné hromady by představenstvo nebo správní rada měli jen zřídka nebo pokud možno se k dodatečnému poskytnutí vysvětlení neuchylovat vůbec a pokusit se zodpovědět veškeré otázky již po dobu konání valné hromady. Souvislost práva na vysvětlení a hlasovacího práva je zdůrazněna právě tím, že k poskytnutí vysvětlení po skončení valné hromady by měl statutární orgán přistupovat jako k možnosti *ultima ratio*, protože informace akcionáři slouží především k přijetí informovaného rozhodnutí při hlasování. Mezi právem na vysvětlení a hlasovacím právem je souvislost, nikoliv podmíněnost.

Navíc poskytnutá informace až po skončení hlasování již v některých ohledech částečně postrádá na relevanci. Mohu mít akcie bez hlasovacího práva nebo dokonce mohu mít práva sistována a v obou případech mám právo na vysvětlení. Zásada okamžitého poskytnutí vysvětlení je prolomena v § 358 odst. 1 ve větě druhé ZOK, kde se ve vztahu ke složitým vysvětlení připouští odpověď do 15 dnů ode dne konání valné hromady.⁶³ Dodatečné poskytnutí vysvětlení má být představenstvem využito jen zcela výjimečně. Dále je možné, aby vysvětlení přímo na valné hromadě poskytly osoby, jejichž účast si za tímto účelem představenstvo

⁶⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1549.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 6. května. 2004 sp. zn. III. ÚS 258/03.

⁶³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1549.

zajistí.⁶⁴ Zákon jasně předepisuje podmínky, které musí být splněny, aby se akcionář svého práva na vysvětlení úspěšně domohl. Právo na vysvětlení je omezeno ve dvou směrech, přičemž obě podmínky musí být splněny kumulativně.⁶⁵

1.1.1 První podmínka k uplatnění práva na vysvětlení

První podmínkou k uplatnění práva na vysvětlení je, že dotazy akcionáře musí směřovat na dění ve společnosti nebo v jí ovládaných osobách. Z důvodů naplnění akcionářského práva na vysvětlení je zapotřebí pojem záležitost týkající se společnosti vykládat spíše extenzivně. Zákon hovoří o osobách ovládaných, ale již nehovoří o ovládajících, a to vyplývá z toho, že informace o ovládaných osobách vstupují do hodnoty akcií, zatímco informace o ovládajících osobách do hodnoty akcií v zásadě nevstupují. Akcionář na valné hromadě může například žádat o informaci, zda ovládající společnost jako většinový akcionář uvažuje o snížení svého podílu na ovládané společnosti a ovládaná společnost ani odpovědět nemůže, protože k těmto informacím nemá přístup. Pro akcionáře to je informace o spoluakcionáři. Informace o ovládající osobě není záležitostí týkající se společnosti, poněvadž jde o informaci pouze o jiném akcionáři, byť se v praxi nebude často jednat o fyzickou osobu, ale o další obchodní společnost. Může jít o libovolné informace o společnosti a její činnosti, ale nikdy se nemůže jednat o informace o jiných fyzických osobách eventuálně obchodních společnostech. U otázek směřujících na fyzické osoby bychom zde narazili na limity práva hospodářské soutěže, na ochranu osobnosti, soukromí, a především nařízení GDPR.⁶⁶

Informace o majetku společnosti spadají do zákonného pojmu záležitosti společnosti. Do majetku společnosti zahrnujeme veškeré majetkové vztahy a majetkové účasti. Zahrnují se do toho informace o ovládaných osobách dle § 74 ZOK. Informace o ovládané osobě by měla akcionáře zajímat při schvalování konsolidovaných účetních závěrek.⁶⁷ Smlouvy uzavřené s většinovým akcionářem jsou záležitostmi týkající se společnosti.⁶⁸ Lze učinit zobecňující závěr, že záležitostmi týkající se společnosti bude vše, co náleží do působnosti valné hromady dle § 421 odst. 2 ZOK. Osobní poměry nebo soukromý život členů volených orgánů nebo zaměstnanců společnosti nejsou v žádném případě záležitostmi týkající se společnosti.⁶⁹ Proto se na žádosti,

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011.

⁶⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1549.

⁶⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1550.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012.

⁶⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1550.

kteřé směřují do této oblasti vysvětlení akcionáři neposkytne. Statutární orgán vřdy při poskytování vysvětlení musí dobře zvážít, zda požadovaná informace není osobním údajem, který má povinnost chránit dle GDPR.

Odměňování členů orgánu je rovněž záležitostí společnosti. Smlouva o výkonu funkce obsahuje podrobnosti o odměňování dle § 60 ZOK. Pro nabytí účinnosti musí smlouvu o výkonu funkce schválit valná hromada dle § 59 odst. 2 ZOK. Proto nelze odmítnout poskytnout akcionáři vysvětlení o odměňování s odůvodněním, že jsou podrobnosti o odměňování chráněny GDPR, jelikož smlouvu o výkonu funkce schvaluje valná hromada a není pochyb o tom, že se jedná o záležitost společnosti. Údaje o odměňování jsou povinnou náležitostí smlouvy o výkonu funkce, kterou schvaluje valná hromada a lze z toho dovozovat, že akcionáři na valné hromadě mohou žádat o informace o odměňování jednotlivých členů orgánů společnosti v rozsahu údajů, které jsou ve smlouvě o výkonu funkce.⁷⁰

Výše uvedený závěr nelze přímo aplikovat v německém modelu AS, kdy členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada. V tomto případě dozorčí rada schvaluje i smlouvu o výkonu funkce. Schválení smlouvy o výkonu funkce dozorčí radou není dostatečným důvodem pro odmítnutí požadované informace. I v případě volby představenstva akcionářem, či volení představenstva dozorčí radou, je společnost povinna vysvětlení ohledně odměňování poskytnout.⁷¹

V recentní judikatuře se objevil i oponentní názor Vrchního soudu v Olomouci, že pokud členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada, tak smlouvu o výkonu funkce schvaluje rovněž dozorčí rada, nikoliv valná hromada a z tohoto důvodu nesmí akcionář žádat o vysvětlení ohledně odměňování jednotlivých členů orgánů společnosti v rozsahu údajů obsažených ve smlouvě o výkonu funkce.⁷² Jsem přesvědčen, že názor Vrchního soudu v Olomouci je nesprávný a nevidím důvod, proč by akcionáři neměli mít právo na vysvětlení, přestože má AS německý model, kdy členy představenstva volí a odvolává dozorčí rada. To, že je rozsudek Vrchního soud v Olomouci nesprávný, opírám o názor vyjádřený v odborné literatuře.⁷³ Akcionáři mají právo na vysvětlení ohledně odměňování volených orgánů a v praxi

⁷⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1550–1551.

⁷¹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1551.

⁷² Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 8. 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019.

⁷³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1550–1551. shodně s CHALUPA, Ivan. REITERMAN, David. *Komentovaná judikatura k a.s. 2021: výběr k 1.1.2022*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 354-355.

se často přesně o to budou zajímat. Především je tato otázka možná z důvodu přípustných dotazů ve vztahu k účetní závěrce. Lze v zásadě prohlásit, že to, co je obsaženo v účetní závěrce, na to se akcionář může zeptat s korektivem šikanózního výkonu práva.

Dozorčí rada je kontrolní orgán, který má oprávnění nařídít představenstvu poskytnout odepřené informace, pokud se na ni akcionář obrátí. Toto oprávnění dozorčí radě umožňuje pečlivě si rozmyslet, zda byly naplněny potřebné důvody pro odmítnutí vysvětlení, aby následně nebyla společnost poškozena z důvodu vyjádření informace, ale zároveň aby nebylo akcionáři odepřeno právo na vysvětlení.⁷⁴ Dozorčí rada zde plní kontrolní roli a pomyslnou poslední záchranu před podáním žaloby na plnění ve sporném řízení. Záměr zákonodárce nezahlcovat moc soudní přílišným nápadem žalob, lze uvítat, ale v České republice je tato přezkumná funkce dozorčí rady spíše iluzorní, neboť dozorčí rada většinou potvrdí rozhodnutí svých kolegů z představenstva.

1.1.2 Druhá podmínka k uplatnění práva na vysvětlení

Druhou podmínkou pro uplatnění práva na vysvětlení je potřeba vysvětlení. Tato druhá podmínka uvedená v § 357 odst. 1 ZOK musí být kumulativně splněna spolu s první. Informace, o kterou akcionář žádá, musí být potřebná. V. Filip a J. Lasák to označují jako „kritérium potřebnosti“. Akcionářem požadovaná informace musí být potřebná pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv. Díky potřebné informaci je akcionář schopen se rozhodnout, jak bude hlasovat, či zda vůbec bude hlasovat nebo jak uplatní svá další práva. Stejně, jako u první podmínky, nelze prosazovat extenzivní výklad, neboť ten by vedl k nepřipustnému omezení práva na vysvětlení. Akcionář požádá o vysvětlení, které se sice vztahuje k projednávanému bodu programu, ale zároveň nemusí být tento dotaz potřebný pro přijetí informovaného rozhodnutí. Pouhá souvislost s bodem programu nestačí.⁷⁵ Aby došlo k naplnění kritéria potřebnosti, musí být z pohledu akcionáře jím požadované vysvětlení, na základě všech veřejně dostupných informací, nepostradatelné pro utvoření jeho vlastního názoru o daném bodu.⁷⁶

Pokud se akcionář dostaví na valnou hromadu pozdě, připraví se o možnost požadovat vysvětlení k bodům programu valné hromady, které již byly projednány.⁷⁷ Tento názor

⁷⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1551.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002.

Nejvyššího soudu se aplikuje nepochybně i při účinnosti zákona o obchodních korporacích. Dnes máme jasný závěr, že pokud se akcionář neodstaví na valnou hromadu, tak statutární orgán na jeho písemně zaslané dotazy odpovídat nemusí a neporušuje tím péči řádného hospodáře.⁷⁸

Okamžik, ke kterému je akcionář žádost o vysvětlení oprávněn podat, není stanoven v zákoně. Z toho by šlo dovozovat, že tak může činit kdykoliv v průběhu valné hromady. Preferovaný je postup, aby dotazy akcionáře věcně souvisely s projednávanými body programu a mohl na ně statutární orgán adekvátně reagovat ještě před hlasováním o daném bodu. Z logiky plyne, že akcionář nemá právo na vysvětlení k bodu, o kterém se již hlasovalo, neboť to jeho hlasování již neovlivní. Na opožděný dotaz se akcionáři neodpoví.⁷⁹

Není možné, aby společnost vyžadovala podání žádostí o vysvětlení jen před konáním valné hromady. Požadavek na podávání žádostí o vysvětlení pouze před konáním valné hromady by byl v rozporu se samotnou podstatou práva na vysvětlení. Při samotném průběhu valné hromady dochází k největšímu proudění informací mezi představenstvem a akcionáři, zvláště když představenstvo již odpovídá na dotazy, a to může podněcovat dotazy jiné. Představenstvo seznámí valnou hromadu se svými zprávami a návrhy, o kterých se bude hlasovat, a proto se akcionáři mají mít možnost dotazovat, aby hlasovali informovaně. Lze uzavřít, že fórum, kde se primárně uplatňuje a vykonává akcionářské právo na vysvětlení, je valná hromada, na níž se právo na vysvětlení vykonává ústně. Právo na vysvětlení se vykonává ústně, což plyne z jeho samotné podstaty.⁸⁰ Písemnou formu bych považoval jen za doplněk k ústní formě. Zakazuje se omezit právo na vysvětlení jen na formu písemnou.⁸¹

K ústnímu výkonu tohoto práva se vztahuje druhá věta § 357 odst. 1 ZOK, která předkládá možnost upravit ve stanovách přiměřené časové omezení pro přednes žádostí o vysvětlení. Časové omezení lze upravit výhradně ve stanovách, nikdy ne v jednacím řádu valné hromady. Zákon hovoří o časovém omezení, mimo jiné z toho lze dovozovat, že jiné, než časové omezení není přípustné. Druhý důvod je zásada rovného zacházení s akcionáři uvedený v § 244 ZOK. Může nastat i situace, že si jeden akcionář bez dovolení vezme slovo na nepřiměřeně dlouhou dobu, čímž dojde k omezení ostatních akcionářů.⁸² Stanovy mohou určit

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

⁷⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1551-1552.

⁸⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1552.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96.

⁸² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1552.

maximální délku přednesu jedné žádosti akcionáře o vysvětlení nebo omezit počet žádostí k jednomu bodu pořadu jednání valné hromady. Přiměřené časové omezení je 10 až 15 minut.⁸³ Je vhodné, aby se vše na valné hromadě projednalo v rámci jednoho dne.⁸⁴ Časové omezení na 10 až 15 minut pro jednoho akcionáře nelze převádět na druhého akcionáře.

Jedná se o nemajetkové právo akcionáře, které je nepřevoditelné. Z toho plyne, že dohodu dvou akcionářů, kdy jeden bude mít 30 minut a druhý 0 minut, nelze učinit a takové právní jednání bude absolutně neplatné pro počáteční nemožnost plnění dle § 580 OZ a § 588 OZ. Právo na vysvětlení nelze převést, protože je vázáno na vlastnictví akcie. V Německu rovněž zastávají názor, že právo na vysvětlení není samostatně převoditelné.⁸⁵ Akcionáři si mohou udělit plnou moc pro zastupování na valní hromadě dle § 399 ZOK, čímž je výkon akcionářských práv oprávněn vykonat zmocněnec za zmocnitele, ale to je již jiná otázka.

To, že je možné a vhodné právo na vysvětlení časově omezit, plyne z rozsudku německého Spolkového soudního dvora i německé doktríny.⁸⁶ Ve stanovách společnosti by měl být, kromě časového omezení, popsán i způsob, jak se uplatňuje právo na vysvětlení. Zvlášť podrobně to však být popsáno nemusí, protože obecná realizace práva na vysvětlení je uspokojivě popsána zákonem. Typickým příkladem může být povinná registrace akcionáře, který se hlásí o slovo v informačním středisku. V zápisu z valné hromady se musí vždy objevit jméno akcionáře, který žádá o vysvětlení, a proto se při ústním dotazu musí na začátku představit.⁸⁷ Nastavení organizačních opatření na valné hromadě nám usměrňuje judikatura Nejvyššího soudu. Akcionáře nelze omezit pouze na písemné žádosti.⁸⁸ Rovněž nelze omezit podávání žádostí o vysvětlení jen v informačním středisku, které je v jiné místnosti, než probíhá valná hromada. Akcionář musí mít možnost vidět prezentace a slyšet řečníky.⁸⁹

⁸³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1552. shodně s HERRLER, Sebastian. In: GRIGOLEIT, Hans, Christoph a kol. *Aktiengesetz. Kommentar*, 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2020, s. 1648.

⁸⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1552.

⁸⁵ RAISER, Thomas., VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, s. 246.

⁸⁶ LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, str. 1556 shodně s HERRLER, Sebastian. In: GRIGOLEIT, Hans, Christoph a kol. *Aktiengesetz. Kommentar*, 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2020, s. 1648.

⁸⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1552.

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. 1 Odo 74/96.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002.

1.2 Písemná forma žádosti o vysvětlení a její úprava ve stanovách

V § 357 odst. 2 ZOK je upravena možnost podat žádost o vysvětlení písemně. Primárně je právo na vysvětlení vykonáváno ve formě ústní, a to přímo na valné hromadě. Možná je i písemná forma nebo elektronická forma e-mailem dále datovou schránkou či na internetových stránkách společnosti, kde je k tomu zřízen speciální odkaz. Stanovy mohou určit omezení rozsahu žádosti. Právo na vysvětlení má být vykonáno ústně a k písemné formě by se mělo přistupovat jen subsidiárně a výjimečně. Typicky se toto omezení ve stanovách nastaví na počet slov nebo na počet normostran. Jedná se o pomyslnou pojistku před šikanózním výkonem práva. Právo na vysvětlení nelze omezit jednacím řádem valné hromady.⁹⁰

Společnost musí reagovat na všechny písemné dotazy, které jí jsou zaslány před konáním valné hromady a dále pak i na písemné dotazy, které je akcionář oprávněn podat před ukončením jednání o daném bodu i na valné hromadě. Pořad jednání je mimořádně důležitý právě pro právo na vysvětlení, neboť se jím akcionáři musí řídit a nemohou pokládat dotazy k jinému bodu pořadu jednání, než o kterém je aktuálně hlasováno. Lze doporučit, aby si společnost podrobně upravila formu písemné žádosti o vysvětlení ve stanovách a vybrané detaily žádosti o vysvětlení může uvést v pozvánce na valnou hromadu.⁹¹

1.3 Stanovy a právo na vysvětlení

Otázkou je, zda je možné ve stanovách právo na vysvětlení rozšiřovat.⁹² Nejvyšší soud nám již dal jasnou odpověď, že je to možné. Akcionáři si mohou stanovami rozšířit právo na vysvětlení, a tím si zajistit širší přístup k informacím o společnosti.⁹³ Odborná literatura je ve shodě, že právo na vysvětlení lze rozšířit. D. Lála se domnívá, že při rozšíření práva na vysvětlení vznikne samostatný druh akcie.⁹⁴ J. Lasák zastává trochu jiný názor, a to ten, že není vždy nutné vydávat samostatný druh akcie. J. Lasák je toho názoru, že pokud by se zvláštní právo na vysvětlení konstruovalo ve stanovách jako právo pro kvalifikovaného akcionáře, nemuselo by se takové oprávnění vázat na zvláštní druh informační akcie.⁹⁵ Souhlasím

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96.

⁹¹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1553-1554.

⁹² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1554.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020.

⁹⁴ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 114.

⁹⁵ LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorců rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 300.

s názorem, že v jistých případech nevzniká samostatný druh akcie, neboť pokud se rozšířené právo na vysvětlení váže na kvalifikovaného akcionáře potom postačí, že tak hovoří stanovy a nevznikne samostatný druh akcie.

Rovněž P. Šuk zastává názor, že stanovy společnosti mohou právo na vysvětlení rozšířit, a to jak pro všechny akcie, tak jen pro určitý druh akcií. Dále je P. Šuk toho názoru, že je možné založit právo akcionáře na poskytnutí informací jež s projednávanými záležitostmi nesouvisí, dále umožnit nahlížení do dokladů společnosti nebo poskytovat i vysvětlení, která jsou jinak odmítána dle § 359 písm. a) ZOK, a to úpravou ve stanovách. Názor P. Šuka o možnosti poskytovat informace, které by jinak bylo zakázáno poskytnout a žádost o vysvětlení by byla odmítnuta dle § 359 písm. a) ZOK si v praxi neumím představit. Musím vyjádřit své pochyby, že existuje společnost, která by chtěla ve stanovách upravit možnost poskytnout vysvětlení i přes znění § 359 písm. a) ZOK.⁹⁶

Právo na vysvětlení nejde omezit oproti znění zákona. Tuto otázku lze uzavřít s tím, že právo na vysvětlení je akcionářské právo, které je relativně kogentní v tom smyslu, že je možné jej rozšířit, ale nikoliv zúžit.⁹⁷ P. Šuk publikoval „pomyslný test“, jak rozpoznat relativní kogentnost od absolutní kogentnosti.⁹⁸ Rozšířené právo na vysvětlení mohou akcionáři přiznat stanovy. Limitem jsou jen další právní předpisy jako je například zákon o utajovaných informacích nebo GDPR. J. Lasák uvádí, že podle některých nepublikovaných názorů by rozšíření práva na vysvětlení změnou stanov mohlo být právně nepřípustné, protože by tím bylo zasaženo do statusu akciové společnosti ve smyslu § 1 odst. 2 OZ. J. Lasák je toho názoru, že se o statusovou úpravu nejedná.⁹⁹ Nejvyšší soud potvrdil názor, že lze právo na vysvětlení rozšířit stanovami.¹⁰⁰

S. Černá je toho názoru, že rozšíření práva akcionáře na informace by mohlo přicházet v úvahu ovšem jen v akciových společnostech s malým počtem akcionářů. U kotovaných společností je omezení v regulaci vnitřních informací a omezení se vztahuje i na výši nákladů

⁹⁶ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 705-706.

⁹⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1554.

⁹⁸ ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*, 2019, č. 3, s. 5.

⁹⁹ LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie. s. 299-300.

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020.

spojených se sdělování oněch rozšířených informací.¹⁰¹ S možností rozšiřovat právo na vysvětlení souhlasí i D. Lála, který označil posílení zákonem předvídaného rozsahu informačních práv jako neproblematické.¹⁰²

V. Filip a J. Lasák jsou toho názoru, že je právo na vysvětlení tzv. relativně kogentní, ale považují rozšíření práva na vysvětlení za problematické z hlediska postavení statutárního orgánu. Problém spatřují v téměř nemožné řádné přípravě statutárního orgánu na „rozšířené otázky“. Statutární orgán se nemůže řádně připravit, zvláště pokud by se jednalo o otázky směřující zcela mimo pořad jednání valné hromady. Dále pak rozšíření informačního práva na veřejně dostupné informace by usnadnilo frivolním akcionářům šikanozní výkon práva za účelem prodlužování valné hromady. Umožnění poskytovat informace dle § 359 písm. c) ZOK postrádá účelnost a jen by se tím prodlužovalo jednání valné hromady.¹⁰³ Souhlasím s V. Filipem a J. Lasákem, že rozšíření práva na vysvětlení do podoby, aby se akcionář zeptal na jakoukoliv dotazovanou jednotlivost, ztěžuje přípravu statutárního orgánu. V důsledku je možné, že faktická nemožnost statutárního orgánu se připravit a na otázku řádně reagovat, zapříčiní nemožnost na „rozšířené otázky“ odpovědět.

Dále však je tu závěr judikatury, že akcionář se nemůže ptát na cokoli, což rozšiřující výklad nutně limituje.¹⁰⁴ Statutární orgán se pak může stát terčem žaloby na náhradu škody, neboť usnesení valné hromady bude prohlášeno za neplatné z důvodu nezodpovězení žádosti na vysvětlení. Proto, pokud by se někdo rozhodl rozšířit právo na vysvětlení, musí být ve stanovách pečlivě popsáno. Dále by to mohlo být problematické, že odpověď by zazněla na fóru valné hromady a slyšeli by odpověď všichni přítomní akcionáři, potom by se výhodnost vlastnit „informační akcie“ snižovala. Ve stanovách by bylo možné nastavit poskytnutí informace i tak, aby se odpověď dostala jen k vlastníkům „informačních akcií“. Dalším možným argumentem proti rozšiřování informačního práva akcionáře je poslední věta § 358 odst. 2 ZOK, díky které by se k takové informaci opakovaně dostali i další akcionáři, pokud se tedy neprosadí názor, že poslední věta § 358 odst. 2 ZOK je neaplikovatelná. Alternativně by bylo možno vyloučit aplikaci § 358 odst. 2 poslední věta ZOK z důvodu vlastnictví „informačních akcií“, protože vlastník má rozšířená informační práva na rozdíl od ostatních

¹⁰¹ ČERNÁ, Stanislava. K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami. In: BOHÁČ, R. (ed.) *Pocta prof. JUDr. Milanu Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám*. Praha: Leges, 2009, s. 85.

¹⁰² LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 113.

¹⁰³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1554.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001.

akcionářů. Nepochybně by takovéto rozšíření usnadnilo akcionářům šikanozní výkon práva.¹⁰⁵ Šikanozní výkon práva je v akciových společnostech, které jsou veřejně obchodovány a mají často rozdrobenou akcionářskou strukturu, poměrně častý. Ostatně, jak píše B. Havel, „*korporace sebou nese konflikt, ale také spolupráci.*“¹⁰⁶ Dle mého názoru je časté, že na valných hromadách často konflikt vítězí nad spoluprací. Od toho je tu právo, jako regulátor společenských vztahů, aby tento konflikt, když ne vyřešilo, tak alespoň napomohlo k jeho vyřešení. „*Společnost lidská jako každý složitý systém nutně vyžaduje regulaci, která do ní vnáší řád a tento řád udržuje, tím udržuje i rovnovážný stav (homeostázi) společnosti, udržuje co možná nízkou entropii atd.*“¹⁰⁷ Korporační právo je z hlediska právního dualismu řazeno do práva soukromého, ale to předchozí citace v žádném případě nepopírá a nepopírá to ani jedna ze základních zásad, která plyne z čl. 2 odst. 3 LZPS, že co není zakázáno je dovoleno.

1.4 Adresát povinnosti poskytnout vysvětlení

Poskytovatelem požadovaného vysvětlení je společnost dle § 358 odst. 1 ZOK, respektive její statutární orgán. V § 359 ZOK je vymezeno, že představenstvo nebo správní rada má právo, respektive povinnost vysvětlení odmítnout, pokud jsou naplněny zákonné důvody a z toho plyne, že povinnost poskytnout vysvětlení má statutární orgán. O záležitostech týkajících se společnosti má nejvíce informací statutární orgán, neboť ten vykonává obchodní vedení společnosti. Aby mohlo být vysvětlení poskytnuto, musí se valné hromady statutární orgán účastnit, což máme uvedeno v § 402 odst. 3 ZOK, kde to zákon výslovně ukládá statutárnímu orgánu jako povinnost. Z § 449 odst. 1 ZOK i z judikatury máme závěr, že se valné hromady má účastnit i dozorčí rada.¹⁰⁸

Statutární orgán má přístup ke všem informacím, proto má nejlepší předpoklady i pro zvážení dopadů poskytnutých informací. Primárně vysvětlení poskytuje statutární orgán společnosti. Nastane-li situace, že se představenstvo na valnou hromadu nedostaví, tak vysvětlení poskytne dozorčí rada, neboť i ona má informace o chodu společnosti, jak vyplývá

¹⁰⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1554.

¹⁰⁶ HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010, s. 74.

¹⁰⁷ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice., s. 39.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

z její kontrolní funkce uvedené v § 446 ZOK a § 447 ZOK. Nelze však očekávat, že dozorčí rada má stejné množství informací jako představenstvo.¹⁰⁹

Vysvětlení nemůže poskytovat z povahy své funkce jen dozorčí rada. Pokud by se představenstvo na valnou hromadu nedostavilo, nemůže jej dozorčí rada vždy plně zastoupit, neboť dozorčí rada je kontrolní orgán, ale statutárním orgánem, a tedy orgánem jehož hlavním úkolem je obchodní vedení, je představenstvo, které má vždy více informací než dozorčí rada. Nejrozsáhlejším množstvím informací disponuje představenstvo, které je z povahy své funkce nadáno obchodním vedením společnosti.¹¹⁰ Dozorčí rada je kontrolní orgán, jak plyne z § 446 odst. 3 ZOK, neřídí společnost a nemá přístup ke všem informacím. Dozorčí rada získává informace od představenstva, které je povinno jí informace poskytovat.¹¹¹ Jasně stanovisko, že dozorčí rada se nesmí bezprostředně účastnit obchodního vedení, máme v našem právu ustáleno dlouhá léta.¹¹²

V akciové společnosti s monistickým systémem řízení poskytne vysvětlení správní rada dle § 456 odst. 1 a odst. 2 ZOK. V § 358 odst. 1 věta první ZOK je vymezen princip přímého poskytnutí vysvětlení na valné hromadě. Z toho jednoznačně vyplývá, že vysvětlení musí být poskytnuto v průběhu konání valné hromady. Poskytnutí vysvětlení jinde či jinak je výjimkou z pravidla a mělo by se užívat výjimečně a co nejméně, aby byl zachován smysl a účel práva na vysvětlení. Zákon nám neříká, kdy přesně má být vysvětlení poskytnuto. Ze smyslu a účelu práva na vysvětlení se jeví jako nejvhodnější, aby vysvětlení, týkající se příslušného bodu programu valné hromady, bylo poskytnuto před hlasováním o tomto bodu. Pokud by akcionář obdržel odpověď až po skončení hlasování o příslušné záležitosti, mohlo by toto zpoždění poskytnutí vysvětlení být v rozporu se smyslem a účelem vysvětlení.¹¹³

Žádost o vysvětlení se vždy nemusí týkat jen záležitostí, které se řeší na probíhající valné hromadě, pokud ale dotaz splňuje podmínky dle § 357 odst. 1 ZOK, tak by mohlo být akcionáři odpovězeno následně. Lze formulovat obecný princip, že informace musí být poskytnuta vždy v průběhu valné hromady. Z principu přímosti je odvozena i zásada ústní

¹⁰⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1556-1557.

¹¹⁰ FILIP, Václav. Akcionářské právo na informace. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 495-501.

¹¹¹ FILIP, Václav. Akcionářské právo na informace. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 495.

¹¹² MALOVSKÝ-WENIG, Arnošt. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas, 1947, s. 280.

¹¹³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1557.

odpovědi. Odpověď na otázku bude přednesena ústně v místě konání valné hromady. Ostatně tento princip byl platný i v době platnosti obchodního zákoníku.

Pokud akcionář požádá o vysvětlení a následně opustí místnost, kde se valná hromada koná, připraví se svým jednáním o možnost vyslechnutí odpovědi.¹¹⁴ Vyplývá to dle *argumentu a simili* i z již několikrát zmíněného rozsudku.¹¹⁵ Tento závěr by šlo dovozovat i ze staršího usnesení, neboť v důsledku se jedná o podobnou situaci.¹¹⁶ Aby bylo vysvětlení co nejvíce informačně bohaté, odpoví na něj ten, kdo má příslušnou oblast ve společnosti na starosti. Není neobvyklé, že si statutární orgán vyžádá odbornou pomoc při odpovědi a může se jednat o nějakého zaměstnance, externího poradce nebo přímo pověří odpovědí kompetentní osobu.¹¹⁷ Člen statutárního orgánu se musí na otázky předem připravit.¹¹⁸

V souladu s § 423 ZOK se všechny otázky i odpovědi uvedou v zápise z valné hromady. Zápis z valné hromady plní funkci stěžejního důkazního prostředku o průběhu jednání valné hromady. Zásada přímého poskytnutí vysvětlení na valné hromadě má jako každá zásada svou výjimku, kterou nalezneme v § 358 odst. 1 ZOK, kde je upraveno dodatečné poskytnutí vysvětlení z důvodu složitosti odpovědi. Pojem složitost vysvětlení je nezbytné vykládat restriktivně, jelikož jde o výjimku z obecného pravidla. Složitě vysvětlení bude typicky takové, které nešlo rozumně předvídat s ohledem na pořad jednání valné hromady. Statutární orgán se na složitost vysvětlení odvolá, pokud si bude muset zajistit další nezbytné informace, a to i přesto, že se na valnou hromadu pečlivě a řádně připravil.¹¹⁹ Členové představenstva nebo správní rady se musí na žádosti o vysvětlení pečlivě připravit a případně zajistit i přítomnost osob, které mají informace potřebné k poskytnutí vysvětlení.¹²⁰ Vysvětlení nebude možné považovat za složité ve smyslu § 358 odst. 1 ZOK jen proto, že se statutární orgán řádně nepřipravil a odpověď je pro statutární orgán složitá jen z čistě subjektivních důvodů. Dodatečné poskytnutí vysvětlení je výjimka z obecného pravidla, že vysvětlení se má poskytnout přímo na valné hromadě, a proto se má tato zákonná možnost využívat nepříliš často.

¹¹⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1557.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002.

¹¹⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1557.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011.

¹¹⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1557-1558.

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011.

Nejvyšší soud definoval „test složitosti vysvětlení“ „*Složitost vysvětlení znemožňuje jeho poskytnutí na valné hromadě pouze tehdy, nebylo-li možno rozumně předpokládat, že akcionáři budou jeho podání požadovat, a současně není-li možné jej podat bez přípravy přímo na zasedání valné hromady.*“¹²¹ Složitost vysvětlení je spatřována v nepředvídatelnosti, což je problematické, protože pokud se na valné hromadě jedná o účetní závěrce, respektive výroční zprávě, tak „nepředvídatelný dotaz“ není asi téměř žádný. Lze v tom spatřovat snahu Nejvyššího soudu omezit použití § 358 odst. 1 ZOK, protože se v praxi děje to, že se představenstvo odkáže na složitost, a že vysvětlení poskytne dodatečně do 15 dnů a pak neposkytne akcionáři nic. Díky existenci „testu složitosti vysvětlení“ vznikl dobrý argumentační materiál pro žalující akcionáře. Argumentační využitelnost § 358 odst. 1 ZOK doporučuje i M. Špačková.¹²² Z německé doktríny bychom se mohli inspirovat v „aktivním zapojení akcionáře“ vyplývající z dobré víry. Pokud akcionář sám posoudí, že jeho dotaz bude moci být vyhodnocen představenstvem jako složitý, lze po něm požadovat, aby tento svůj dotaz zaslal v dostatečném časovém předstihu ještě před konání valné hromady, aby se na odpověď představenstvo stihlo připravit.¹²³

O složité vysvětlení nejde, pokud je získání informací potřebných k odpovědi spojeno s obtížemi, se kterými musí statutární orgán při konání valné hromady počítat. Akcionářům se musí poskytnout i složitá informace, složitost není důvod pro odmítnutí vysvětlení. Vysvětlení, které je složité se poskytne po skončení valné hromady viz. Čl. 9 odst. 1 Směrnice 36/2007 ES. Poskytnutí následného vysvětlení náleží do působnosti představenstva či správní rady stejně jako u vysvětlení poskytnutého přímo na valné hromadě. Vysvětlení poskytované až po valné hromadě musí být akcionáři sděleno, zasláno či jinak dáno k dispozici do 15 dnů ode dne konání valné hromady. K počítání patnáctidenní lhůty aplikujeme úpravu počítání lhůt dle § 605 OZ a § 607 OZ.¹²⁴

V praxi může nastat situace, že společnost bude poskytovat následnou informaci, ale není jasno zda jí má poskytnout jen akcionáři, který o ni požádal, nebo ji musí poskytnout všem akcionářům, aby jednala v souladu se zásadou rovného zacházení dle § 244 ZOK.¹²⁵ Zásada

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

¹²² ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 62.

¹²³ ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 54-55.

¹²⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1558.

¹²⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1558-1559.

rovného zacházení je jedním ze způsobů ochrany minoritních akcionářů.¹²⁶ Další možné řešení by mohlo být, že se vysvětlení poskytne jen těm akcionářům, kteří se zúčastnili valné hromady, protože pouze oni by slyšeli vysvětlení, pokud by společnost na valné hromadě vysvětlení poskytla.¹²⁷

V. Filip a J. Lasák se přiklonili k názoru, že se má upřednostnit zásada rovného zacházení a vysvětlení se poskytne všem akcionářům. Jako vhodné se jeví použití internetových stránek společnosti dle § 7 odst. 2 ZOK. Autoři použili teleologický výklad, upřednostňující zásadu rovného zacházení před zněním zákona, neboť ze zákonné textace § 358 odst. 2 ZOK vyplývá závěr, že se dodatečné vysvětlení poskytne jen akcionáři, který žádal.¹²⁸ M. Špačková se přiklání k poskytnutí vysvětlení dodatečně pouze žadateli a svůj názor opírá o individuální povahu práva na vysvětlení.¹²⁹ Názor, že se má dodatečné vysvětlení poskytnou jen žadateli, se dle mého názoru a s ohledem na názor V. Filipa a J. Lasáka i znění § 244 ZOK, nepoužije. Řešení, že by se vysvětlení poskytlo i v případě dodatečného poskytnutí vysvětlení jen přítomným akcionářům, nepovažuji za nejvhodnější a tento závěr opět argumentačně překonává řešení souladné s § 244 ZOK. Pokud není akcionáři vysvětlení poskytnuto, ať už na valné hromadě nebo v patnáctidenní lhůtě u složitých vysvětlení, jsou tím porušena jeho akcionářská práva a může být z tohoto důvodu vyslovena neplatnost usnesení valné hromady.¹³⁰ Tento závěr podporuje i judikatura.¹³¹

1.5 Obsah poskytnutého vysvětlení

V § 358 odst. 2 první věta ZOK nám zákon určuje kvalitativní vlastnosti, které musí informace ve vysvětlení splnit. Musí být určitá, tzn., že se musí akcionáři dostat konkrétní odpovědi na položenou otázku. Neurčitou či obecnou odpovědí není povinnost poskytnout vysvětlení splněna. Pakliže není možné odpovědět z důvodů uvedených v § 359 ZOK, tak musí být tento důvod uveden. Poskytnutí informace musí zajistit akcionáři dostatečný a pravdivý obraz o dotazované skutečnosti. Informace musí být úplná, aby nedošlo ke zkreslení představy

¹²⁶ ENRIQUES, Luca a kol. In: KRAAKMAN, Reinier a kol. *The Anatomy of Corporate Law A comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017. s. 84.

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

¹²⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1558-1559.

¹²⁹ ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 58.

¹³⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1559.

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001 shodně i Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1516/2006.

akcionáře o dotazované skutečnosti. Úplnost informace je možné ověřit dotazem statutárního orgánu na akcionáře, zda je informován dostatečně.¹³² Je vhodné se někdy akcionáře zeptat, zda akcionář porozuměl. Dle mého názoru se nelze ptát po každé odpovědi, ale pokud se tento výklad aplikuje racionálně, tak k takovému excessu opatrného statutárního orgánu jistě docházet v praxi nebude.

Povinnost poskytnout akcionáři vysvětlení nebude splněna, pokud nebude odpovídat kvalitativním kritériím podle § 358 odst. 2 věta první ZOK. Akcionář se může svého práva domoci postupem dle § 360 ZOK. Neposkytnutí úplné a určité informace může mít stejný následek, jako neposkytnutí žádné informace, a tedy může být usnesení valné hromady prohlášeno za neplatné. Mají-li akcionáři více otázek, které mají obdobný obsah, je na ně možno odpovědět souhrnnou odpovědí. Zákon nám dává možnost využít souhrnné odpovědi, kterou se zodpoví více otázek, na které se odpoví společně. Nejčastěji se tak stává u písemných žádostí o vysvětlení. Někdy valná hromada probíhá tak, že je ponechán prostor pro dotazy akcionářů a až poté se na ně odpoví formou souhrnné odpovědi.¹³³

Při poskytování souhrnné odpovědi, lze více než doporučit, aby bylo zřetelně proneseno, že jde o souhrnnou odpověď a říci jména akcionářů, kterým se touto formou odpovídá. Akcionáři, kterému byt' formálně bezvadná odpověď nestačí, má právo podat doplňující dotaz. Souhrnná odpověď je i účinnou obranou před zbytečně se opakujícími nebo dokonce šikanózními dotazy. V § 358 odst. 2 ZOK je upravena možnost poskytnout vysvětlení akcionáři uveřejněním informace na internetových stránkách.¹³⁴

Členské státy Evropské unie si mohou určit, že odpověď bude považována za poskytnutou, pokud jsou příslušné informace k dispozici na internetové stránce společnosti ve formátu otázek a odpovědí.¹³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES se však týká jen společností s kotovanými akciemi. Český zákonodárce to v zákoně o obchodních korporacích rozšířil na všechny akciové společnosti bez ohledu na to, zda jsou jejich akcie veřejně obchodovatelné. V České republice to takto máme a nezřídka si společnost zpřístupní tzv. často kladené dotazy (*frequently asked questions*) na svých internetových stránkách a uvede tam, jak společností predikované otázky a odpovědi, tak i odpovědi na otázky, které akcionáři

¹³² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1559.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ CONAC, Pierre-Henri. In: BIRKMOSE, Hanne S. (ed.) *Shareholders' Duties*. Kluwer Law International, 2017, s. 372.

zaslali v době před konáním valné hromady.¹³⁶ Zákon zde nevyvratitelnou právní domněnkou stanoví, že se akcionáři požadovaného vysvětlení dostalo, pokud byla informace uveřejněna na internetových stránkách společnosti nejpozději v den předcházejícímu dni konání valné hromady a je k dispozici i v místě konání valné hromady. Uveřejnění informace na internetových stránkách se děje ve smyslu § 7 odst. 2 ZOK. Poslední věta § 358 odst. 2 ZOK zaručuje právo na informace všem akcionářům a tím se projevuje princip rovného zacházení se všemi akcionáři podle § 244 ZOK.¹³⁷ Míra informační asymetrie má přímou souvislost i s investiční asymetrií, spočívající ve velikosti vlastnického podílu.¹³⁸

V důvodové zprávě je uvedeno, že toto pravidlo bylo převzato z německého akciového zákona.¹³⁹ Vzhledem k tomu, že toto pravidlo máme z německé právní úpravy, je vhodné se inspirovat v německé doktríně. Poslední věta § 358 odst. 2 ZOK akcionáři umožňuje žádat vysvětlení mimo valnou hromadu, a to dokonce bez časového omezení.¹⁴⁰

*„Společnost má povinnost informaci předat neinformovanému akcionáři pouze tehdy, pokud si ji tento vyžádá a bude zřejmé, že jde o informaci, kterou jinému akcionáři společnost sdělila.“*¹⁴¹ Přesně kvůli tomuto pravidlu je poslední věta § 358 odst. 2 ZOK *de facto* neaplikovatelná, protože splnění podmínek je prakticky nemožné. Akcionář onu informaci nezná tak ani nemůže dokázat, že jde o onu konkrétní informaci, kterou společnost jinému akcionáři sdělila. Žádající akcionář musí prokázat, že informaci, o kterou žádá, již má.¹⁴² Cestu z tohoto zacyklení asi nelze nalézt, proto se domnívám, že § 358 odst. 2 poslední věta ZOK nelze požit a je vhodné ji *de lege ferenda* upravit nebo zcela vypustit. Já jsem toho názoru, že poslední větu § 358 odst. 2 ZOK je *de lege ferenda* ze zákona vymazat nebo přepsat, protože neexistuje způsob, jak ji prakticky uplatnit. Smysl a účel poslední věty uvedené v § 358 odst. 2 ZOK je obsažen již v § 244 ZOK a § 212 odst. 1 OZ a tedy, s ohledem na existenci zásad rovného zacházení se všemi akcionáři a zákazu bezdůvodně zvýhodňovat či znevýhodňovat

¹³⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1559.

¹³⁷ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1559-1560.

¹³⁸ ŠPAČKOVÁ, Michala. Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 7-8, s. 207.

¹³⁹ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 150.

¹⁴⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1560.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² ŠPAČKOVÁ, Michala. Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 7-8, s. 209-210.

členy korporace, je poslední věta § 358 odst. 2 ZOK v zákoně nadbytečně a vyvolává jen výkladové potíže.

2 Důvody pro odmítnutí vysvětlení

O splnění podmínek uvedených v § 359 ZOK nemůže rozhodnout valná hromada ani jediný akcionář v působnosti valné hromady dle § 245 OZ, § 45 odst. 1 ZOK a § 421 ZOK. Závěr, že o odmítnutí vysvětlení není oprávněna rozhodnout valná hromada není žádnou novinkou, stejný závěr platil i dříve za obchodního zákoníku.¹⁴³ O odmítnutí vysvětlení vždy rozhodne představenstvo nebo správní rada a v dualistickém systému následně při přezkumu dozorčí rada. Rozhodnutí o tom, že se vysvětlení poskytne i přes odpor volených orgánů, může dle § 360 ZOK učinit pouze soud, a to výhradně na návrh akcionáře, který žádal o vysvětlení. Lze dovodit, že nepodáním vysvětlení akcionáři dojde k omezení akcionáře podílet se na řízení společnosti, a tím je omezeno jeho vlastnické právo čl. 11 LZPS. „*Vlastnictví jest bezprostředná a úplná čili nejsvrchovanější právní moc nad věcí hmotnou nebo správněji řečeno: pojmová právní možnost přímého a neobmezeného nakládání věcí hmotnou.*“¹⁴⁴ Tradiční definici vlastnictví dodávám jen pro úplnost textu, ale je mi známo, že platný a účinný občanský zákoník výše uvedou definici považuje za definici vlastnického práva jakožto subjektivního práva jednotlivce, neboť dnes chápeme vlastnictví jako předmět tohoto práva. M. Špačková zastává názor, že zásah do akcionářského práva na vysvětlení a tím i zásah do možnosti podílet se na řízení společnosti je porušením ústavou zaručeného práva vlastnit majetek dle čl. 11 LZPS.¹⁴⁵

Na valných hromadách, kterých se účastní velké množství akcionářů, se nezdá stane právo na vysvětlení nástrojem šikany. Zákon z tohoto důvodu nastavuje řadu limitů, které mají za úkol bránit zneužití tohoto práva. Hlavní limit je uveden již v § 357 ZOK, kde jsou stanoveny základní podmínky pro uplatnění tohoto práva. Pokud nejsou splněny podmínky podle § 357 ZOK, tak statutární orgán vysvětlení neposkytne a z důvodu nenaplnění předpokladů § 357 ZOK žádost o vysvětlení odmítne.¹⁴⁶ Šikanóznímu výkonu práva brání i znění § 6 OZ, § 8 OZ a § 212 OZ. Informace, která je akcionáři již známá, se neposkytuje.¹⁴⁷

Pokud by akcionář postupoval v souladu s § 6 OZ a § 212 OZ, tak by se na jemu již známou otázku nedotazoval. Pokud se akcionář dotazuje na něco, co mu je známo, jedná se

¹⁴³ ČERNÁ, Stanislava. K obsahu a podmínkám ochrany obchodního tajemství akciové společnosti. *Aplikované právo*, 2008, roč. 6, č.2, s. 11.

¹⁴⁴ RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 5., opr. vyd. V Praze: Nákladem knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900, s. 1.

¹⁴⁵ ŠPAČKOVÁ, Michala. Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností. *Obchodněprávní revue*, 2022, č. 3, s. 161.

¹⁴⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1561.

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009.

o šikanozní výkon práva, neboť zneužívá své právo na vysvětlení. Nejsme omezeni jen úpravou v zákoně o obchodních korporacích. Zákaz poskytnout informaci plyne i z celé řady jiných právních předpisů. Pokud je vysvětlení odmítnuto, může být odmítnuto zcela nebo jen částečně. Částečné odmítnutí znamená, že je zodpovězena jen určitá část dotazu, zbytek naplňuje důvod pro odmítnutí a k němu se informace nesmí poskytnout. Zcela se vysvětlení odmítne, pokud jsou naplněny zákonné důvody pro odmítnutí celého vysvětlení.¹⁴⁸ V § 359 ZOK nalezneme demonstrativní výčet tří skutkových podstat, ve kterých nalezneme tři důvody pro odmítnutí vysvětlení. Jedná se o důvody pro odmítnutí vysvětlení z důvodu, že by informace mohla společnosti nebo jí ovládaným osobám způsobit újmu, že se jedná o vnitřní nebo utajovanou informaci nebo že je informace veřejně dostupná. Nemusí být naplněny kumulativně, stačí naplnit pouze jednu skutkovou podstatu a vysvětlení se nesmí poskytnout.

Na rozdíl od obchodního zákoníku však zákon o obchodních korporacích výslovně neuvádí obchodní tajemství jako důvod pro odmítnutí vysvětlení, neboť to subsumuje pod první důvod, který může přivodit újmu společnosti.¹⁴⁹ V zákoně o obchodních korporacích je důvod pro odmítnutí vysvětlení i to, že je informace veřejně dostupná, a to lze chápat jako apel na akcionáře, aby se sám informoval a na valnou hromadu se připravil. Vůli zákonodárce jistě ovlivnilo i masové využívání internetu, kde si velké množství informací může akcionář zjistit sám.

Statutární orgán je i při poskytování odpovědi na akcionářovu žádost o vysvětlení vázán péčí řádného hospodáře a musí náležitě uvážit následky poskytnutí informace. Statutární orgán musí mít vždy na paměti, že se informace může dostat ke konkurenci nebo se stane zcela veřejnou informací. Jakmile se jednou tato informace stane veřejnou, její osud již není možné kontrolovat. Jestliže by taková informace mohla způsobit společnosti újmu, pak není společnost povinna takovou informaci poskytnout a musí z tohoto důvodu poskytnutí vysvětlení odmítnout. V § 359 ZOK je zde jen potencialita „by mohlo“ a již jen to odůvodňuje vysvětlení odmítnout. Opět to nelze vykládat příliš restriktivně a volený orgán se musí pokusit dostat naplnění akcionářova práva na vysvětlení, jelikož ona potencialita umožňuje i takový výklad, že z opatrnosti nesdělí nic. Takto restriktivní výklad nelze připustit. Nastane-li situace, že poskytnutí informace by mohlo způsobit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu, pak je

¹⁴⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1561.

¹⁴⁹ Tamtéž.

nepochybné, že statutární orgán nemá jen právo, ale má dokonce povinnost vysvětlení neposkytnout.¹⁵⁰

2.1 Informace způsobilá přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu

Pokud by statutární orgán takovou informaci poskytl, nelze vyloučit, že by se tím dopustil porušení péče řádného hospodáře § 159 odst. 1 OZ a § 51 ZOK. Informace, která je způsobilá společnosti při jejím vyzrazení způsobit škodu, případně i nemajetkovou újmu, bude nejčastěji obchodním tajemstvím podle § 504 OZ. Představenstvo nebo správní rada si musí vždy promyslet, jak by takovou s informací mohla nakládat konkurence. Statutární orgán odmítne poskytnout informace, které jsou chráněny smluvně, typicky smlouvou o ochraně důvěrných informací v praxi známou jako NDA (*non-disclosure agreement*). Akciová společnost vstupuje v rámci své podnikatelské či nepodnikatelské činnosti podle § 2 odst. 1 ZOK *a contrario* do řady smluvních vztahů se svými dodavateli a zákazníky a bude díky § 357 ZOK možné žádat o informace o smlouvách s těmito subjekty. Pokud si strany smlouvy ujednají dohodu o důvěrnosti, tak by poskytnutí informace znamenalo porušení závazku a následovaly by smluvní sankce s tím spojené a z tohoto důvodu nejde informaci akcionáři poskytnout. Sdělení informací akcionářům by z důvodu porušení smluvního závazku vůči třetí osobě mohlo být považováno za porušení péče řádného hospodáře ze strany statutárního orgánu AS, protože poskytnutí informace v rozporu se smluvním zákazem by mohlo způsobit společnosti škodu, typicky by mohla vzniknout povinnost zaplatit smluvní pokutu.¹⁵¹ Dohoda o důvěrnosti, respektive ochrana důvěrných informací podle § 1730 odst. 2 OZ je širší než obchodní tajemství i know-how. To, že je ujednání dle § 1730 odst. 2 OZ legitimním důvodem pro odmítnutí vysvětlení, potvrdil již Nejvyšší soud. Vyjádřil se tam k § 271 ObchZ, jehož funkce byla totožná jako je dnes § 1730 odst. 2 OZ.¹⁵² Pojem důvěrné informace je širší než obchodní tajemství v § 504 OZ a know-how není oproti obchodnímu tajemství dnes již legálně definováno, což dříve bylo v § 2 vyhlášky úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.5/2000 Sb.¹⁵³

¹⁵⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1562.

¹⁵¹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1550.

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2284/2011.

¹⁵³ ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 420-423.

Smlouva o ochraně důvěrných informací obsahuje sankci v podobě smluvní pokuty za porušení povinnosti informaci neposkytnout. Následné placení smluvní pokuty zapříčiní vznik škody na majetku společnosti. Nelze, aby byly tyto smlouvy uzavírány účelově za naplněním cíle, kterým je omezení akcionářských práv. Žádost o poskytnutí vysvětlení bude odmítnuta, když by její zodpovězení mohlo způsobit újmu ovládaným nebo řízeným osobám společnosti dle § 74 odst. 1 ZOK.¹⁵⁴

2.2 Vnitřní nebo utajovaná informace

Vnitřní informaci máme i pro účely zákona o obchodních korporacích definovanou v nařízení č. 596/2014 o zneužívání trhu a to v čl. 7 odst. 1. Nařízení je známo pod zkratkou MAR (*market abuse regulation*). Článek 7 odst. 1 písm. a) výše uvedeného nařízení stanoví, že *“informace přesné povahy, která nebyla uveřejněna, týká se přímo nebo nepřímo jednoho nebo několika emitentů nebo jednoho nebo několika finančních nástrojů a která, pokud by byla zveřejněna, by pravděpodobně měla významný dopad na ceny těchto finančních nástrojů nebo na ceny souvisejících derivátových finančních nástrojů;”*.¹⁵⁵ Dále jsou vnitřní informace i informace ve vztahu ke komoditním derivátům specifikovány v čl. 7 odst. 1 písm. b), dále pak informace k povolenkám emise v čl. 7 odst. 1 písm. c) a informace pro osoby pověřené prováděním pokynů týkajících se finančních nástrojů podle čl. 7 odst. 1 písm. d). Utajovaná informace je chráněna podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti. V návaznosti na výše uvedené připadá v úvahu i bankovní tajemství dle § 38 zákona č. 21/1992 Sb., zákon o bankách nebo lékařské tajemství podle § 51 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.¹⁵⁶

Člen voleného orgánu nebo jiná osoba uvnitř společnosti, jenž má přístup ke kurzotvorným informacím, které jsou jako vnitřní informace definované v čl. 7 odst. 1 nařízení č. 596/2014 o zneužívání trhu a takové kurzotvorné informace by využil k nákupu nebo prodeji akcií, by se dopustil trestného činu podle § 255 odst. 2 trestního zákoníku, zákon č. 40/2009 Sb. Tento jev se označuje jako *insider trading*, vnitřní obchodování.¹⁵⁷ Poskytnutí informací,

¹⁵⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1562.

¹⁵⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES.

¹⁵⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1562-1563.

¹⁵⁷ LASÁK, Jan. In: HAVEL, Bohumil a kol. *Corporate governance na pomezí zákona a soft law*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 142-143.

keré by naplňovaly předpoklady podle § 359 písm. b) ZOK nelze upravit stanovami. Úprava ve stanovách, která by poskytnutí informací dle § 359 písm. b) ZOK povolila, by byla absolutně neplatná pro rozpor s veřejným pořádkem dle § 1 odst. 2 OZ, § 580 OZ a § 588 OZ.¹⁵⁸

2.3 Veřejně dostupná informace

Pokud akcionář žádá o informaci, která je veřejně dostupná, tak nemá nárok na odpověď. Sousedství veřejně dostupné informace musíme vykládat jako dostupné akcionáři bez vynaložení zjevně nepřiměřeného úsilí.¹⁵⁹ Za veřejně dostupné však lze považovat jen informace, které lze zjistit bez vynaložení nepřiměřené námahy a s minimálními náklady.¹⁶⁰ Z judikatury vychází závěr, že akcionář nesmí požadovat informaci, která mu již byla poskytnuta.¹⁶¹ Pokud statutární orgán neposkytne z důvodu veřejné dostupnosti odpověď, musí v odůvodnění svého rozhodnutí uvést odkaz na veřejně dostupný zdroj, aby si akcionář mohl odpověď sám dohledat. Při odpovědi na rozsáhnou otázku lze odkázat na veřejně dostupné zdroje. Takový postup je dokonce žádoucí, a to z důvodu hladkého průběhu valné hromady. Za veřejně dostupné se považují takové informace, které uveřejní společnost na svých internetových stránkách podle § 7 ZOK nebo jiným způsobem. Veřejně dostupná je i informace dohledatelná ve veřejném zdroji. Typickým příkladem je sbírka listin rejstříkového soudu, která je upravena v § 66 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Dále to je databáze ochranných známek, insolvenční rejstřík nebo sbírka listin příslušného katastrálního úřadu apod. Poskytnutí vysvětlení je možné odmítnout jen ze zákonem stanovených důvodů uvedených v § 359 ZOK, jehož výčet je však pouze demonstrativní nikoliv taxativní.¹⁶²

Díky demonstrativnosti výčtu důvodů uvedených v § 359 ZOK si lze jistě představit, že dalším výslovně v zákoně neuvedeným důvodem pro odmítnutí vysvětlení, by mohla být nemožnost poskytnutí vysvětlení z důvodu pravé nemožnosti plnění nebo faktické nemožnosti plnění. České právo má institut následné nemožnosti plnění v § 2006 OZ. Podle názoru M. Špačkové je § 2006 OZ uplatnitelný na nemožnost poskytnutí vysvětlení. M. Špačková

¹⁵⁸ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 711.

¹⁵⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1563.

¹⁶⁰ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 711.

¹⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009.

¹⁶² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1563.

k tomu názoru došla po vzoru německé doktríny a její aplikace § 275 BGB na § 131 AktG a s tímto názorem souhlasím.¹⁶³

Pravá nemožnost plnění poskytnout vysvětlení je analogicky opřena o § 275 odst. 1 BGB. Pravá nemožnost plnění by byla naplněna při dotazu akcionáře na obsah dokumentu, který shořel při havárii v místě sídla společnosti, data byla nenávratně ztracena nebo dotazované skutečnosti byly známy jen členovi představenstva, který již není ve funkci. Faktická nemožnost plnění dle § 275 odst. 2 BGB by byl případ, kdy obstarání informací by bylo pro představenstvo mimořádně obtížné nebo finančně nákladné, a to by bylo v hrubém nepoměru k požadavku akcionáře.¹⁶⁴

Ovšem je zde patrná možnost zneužití ze strany společnosti, která nebude chtít informaci poskytnout. Dle mého názoru by mohlo plošné užití § 2006 OZ v českém prostředí zapříčinit snížení transparentnosti akciových společností, neboť co by bylo pro představenstvo jednodušší než říci, že dokumenty, z nichž odpověď na žádost o vysvětlení plyne jsou ztraceny, či osoba jenž měla informaci již ve společnosti nepracuje anebo, že dohledání požadované informace je natolik finančně nákladné, že takové poskytnutí informace není spravedlivé pro představenstvu požadovat. Z výše uvedeného je patrné, že v praxi představenstvo často nemá příliš důvodů informace poskytovat, což zmiňuje i V. Filip.¹⁶⁵ Představenstvo se většinou nesnaží být za všech okolností transparentní, i proto máme zákonnou úpravu práva na vysvětlení.

Lze uvažovat, že odmítnutí poskytnout vysvětlení lze argumentačně opřít i o obecné zásady, zvláště pak o zásadu poctivosti podle § 6 OZ. Pokud by akcionář zjevně zneužíval svého práva a půjde o zjevné zneužití, potom nebude takové chování požívat právní ochrany ve smyslu § 8 OZ.¹⁶⁶ Tento závěr prosazovala již starší judikatura.¹⁶⁷ Formu odmítnutí poskytnout vysvětlení zákon nestanoví. K odmítnutí tedy dojde ústně na ústně položený dotaz nebo písemnou odpovědí, pokud se bude jednat o postup podle § 358 odst. 1 ZOK. Každé odmítnutí vysvětlení musí být dostatečně a řádně odůvodněno. Důvody odmítnutí se musí objevit v zápisu

¹⁶³ ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 59-60.

¹⁶⁴ DECHER, Ch. E. In: HIRTE, H., MÜLBERT, P O., ROTH, M. Aktiengesetz. Band 7/2: § 131-146. Großkommentar. 5. vyd. Berlin: Walter de Gruyter, 2019, s. 122-123. citováno z ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 59.

¹⁶⁵ FILIP, Václav. Akcionářské právo na informace. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 495-501.

¹⁶⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1563.

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001.

z valné hromady.¹⁶⁸ Nemáme tedy jen tři výslovně v zákoně uvedené důvody, ale i další, které již doktrína dovodila. Tento závěr podtrhuje i názor Nejvyššího soudu, že právo akcionáře požadovat na valné hromadě vysvětlení a klást dotazy není neomezené.¹⁶⁹ Nelze s jistotou vyloučit, že do budoucna doktrína přijde i s dalšími důvody pro odmítnutí vysvětlení.

Vzájemný vztah je mezi právem odmítnout vysvětlení a úpravou pro společnosti s akciemi přijatými k obchodování na evropském regulovaném trhu, obsaženou v § 120b odst. 1 písm. b) ZPKT, ukládá společnosti povinnost uveřejnit každý dokument týkající se programu jednání valné hromady, ale má i určité výjimky. „*Dokument nemusí být zcela nebo zčásti uveřejněn, vyplývá-li z pečlivého podnikatelského uvážení, že by mohlo jeho uveřejnění přivodit emitentovi újmu, nebo jde, v případě informace uvedené v dokumentu, o vnitřní informaci anebo o informaci, která je předmětem obchodního, bankovního nebo podobného tajemství emitenta nebo utajovanou informaci podle jiného právního předpisu; zda jde o takovou informaci rozhodne statutární orgán emitenta.*“¹⁷⁰ Samozřejmě tedy i kotovaná společnost nemusí sdělovat obchodní a bankovní tajemství nebo informaci utajovanou podle jiného právního předpisu.¹⁷¹

Analogicky, jak je tomu v případě odmítnutí vysvětlení, i v tomto případě náleží statutárnímu orgánu rozhodnutí o tom, zda jsou naplněny podmínky pro neuveřejnění dokumentu. Společnost je povinna postupovat v souladu se zákony i komunitárními předpisy, a zvláště při ochraně osobních údajů, musí mít na paměti nařízení GDPR. Společnost nesmí v rámci vysvětlení předávat jména svých zaměstnanců, zákazníků a jiných osob, bez ohledu na to, že taková informace by akcionáři nesloužila k výkonu jeho akcionářských práv a ani by se netýkala pořadu jednání, a navíc by takový dotaz nijak nesouvisel s hlasováním. Výjimka z obecného zákazu dle nařízení GDPR je uvedena v § 264 odst. 1 a odst. 2 ZOK, dále pak v § 266 ZOK upravuje pravidla pro poskytování údajů ze seznamu akcionářů.¹⁷²

¹⁶⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1564.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001.

¹⁷⁰ § 120 b odst. 1 písm. b) Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

¹⁷¹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1564.

¹⁷² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1564.

3 Přezkum neposkytnutí vysvětlení

Přezkum neposkytnutí vysvětlení má povahu statusové záležitosti, z čehož plyne, že nelze přezkum žádosti o vysvětlení svěřit do působnosti valné hromady úpravou stanov.¹⁷³ Akcionáři mají právo domáhat se odmítnutého vysvětlení u soudu podle § 360 ZOK.¹⁷⁴ Právo na soudní přezkum neposkytnutí vysvětlení vzniká jen při naplnění zákonných předpokladů. Domnívám se, že zněním § 360 odst. 2 ZOK chtěl zákonodárce zabránit nadbytku žalob a tím zbytečnému zatěžování soudů, neboť pokud se akcionář neobrátil na dozorčí radu s požadavkem, aby určila, že podmínky pro odmítnutí vysvětlení nenastaly, pak není aktivně věcně legitimován v souladu s § 360 odst. 3 ZOK.¹⁷⁵ Dále pak je tu soudní přezkum k ochraně a zachování smyslu a účelu práva na vysvětlení. Při odmítnutí vysvětlení má akcionář, kterému nebylo poskytnuto vysvětlení k dispozici zákonem upravený proces, jak se svého práva domoci. V dualistickém systému řízení akciové společnosti se akcionáři po přezkumu dozorčí radou může vysvětlení dostat i přímo na valné hromadě. V monistickém systému řízení se po odmítnutí správní radou musí akcionář obrátit na soud.¹⁷⁶

Pokud o neposkytnutí vysvětlení rozhodne dozorčí rada z důvodu, že představenstvo není přítomno na valné hromadě, dlouhodobě neplní své povinnosti nebo není zvoleno, tak se může akcionář obrátit na soud obdobně jako v monistickém systému.¹⁷⁷ Z praxe je známo, že dozorčí rada jde málokdy nebo téměř nikdy proti rozhodnutí představenstva. Bude-li se jednat o společnost s většinovým akcionářem, lze důvodně očekávat, že i složení dozorčí rady bude obdobné jako složení představenstva, tzn. loajální osoby vůči většinovému akcionáři. Za tohoto stavu budou obvykle orgány rozhodovat ve shodě i při poskytování vysvětlení, a i dalších povinnostech vůči akcionářům. Přezkum dozorčí radou bude spíše *pro forma* a její stanovisko bude stejné jako stanovisko představenstva.¹⁷⁸ Často akcionáři nezbyde jiné řešení než se práva na vysvětlení domoci soudní cestou.

Akcionář by měl vědět, že pokud má akciová společnost dualistický systém a představenstvo odmítne vysvětlení poskytnout, musí se tázající se akcionář obrátit na dozorčí

¹⁷³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1565.

¹⁷⁴ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1566.

¹⁷⁵ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 714-715.

¹⁷⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1565.

¹⁷⁷ LÁLA, Daniel. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 340.

¹⁷⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1565.

radu s požadavkem o přezkum naplnění důvodů pro neposkytnutí vysvětlení, jinak nevyčerpal všechny zákonné prostředky a soud mu přezkum neumožní.¹⁷⁹ Může se to jevit jako přísný, ale logický závěr, se kterým souhlasím. V dualistickém systému dozorčí rada dle § 360 odst. 2 ZOK plní jednu ze svých retrospektivních funkcí.¹⁸⁰ Podobně jako závěr, že aktivně legitimován je ten akcionář, kterému vysvětlení nebylo poskytnuto, jiný akcionář dle § 360 ZOK žalovat nemůže. Tím se jen zdůrazňuje individuální charakter práva na vysvětlení.¹⁸¹ Zákodárce tedy jako první instanci přezkumu při odmítnutí vysvětlení představenstvem dává dozorčí radě oprávnění, respektive povinnost, přezkoumat rozhodnutí představenstva o odmítnutí vysvětlení, pokud o to akcionář požádá.¹⁸²

Pokud dozorčí rada vyhodnotí žádost o vysvětlení jako způsobilou zodpovězení dle § 357 ZOK a hlavně dle § 359 ZOK, tak představenstvo tazajícím se akcionáři musí odpovědět. Způsobilost dozorčí rady k řádnému posouzení odmítnutí vysvětlení může být někdy problematická, neboť dozorčí rada má oproti představenstvu méně informací. Nezřídka dozorčí rada trpí stejným informačním deficitem jako akcionář. Dozorčí rada je kontrolním orgánem a nemá z povahy své působnosti přístup ke všem informacím ve společnosti. Představenstvo musí dozorčí radu řádně informovat nebo jí poskytnou potřebné podklady pro její rozhodnutí.¹⁸³ Přístup ke všem informacím má představenstvo jako orgán, kterému přísluší obchodní vedení společnosti podle § 435 odst. 2 ZOK.

Pokud nebylo podáno vysvětlení, na které má akcionář nárok, není tvrzené porušení zákona důvodem ke svolání valné hromady, může však být při splnění zákonem stanovených podmínek důvodem k napadení platnosti usnesení valné hromady.¹⁸⁴ Ze zákona zřetelně vyplývá, že splnění podmínek pro odmítnutí poskytnout vysvětlení posoudí představenstvo nebo správní rada a sdělí důvody akcionáři. Sdělení o odmítnutí poskytnout vysvětlení je součástí zápisu z valné hromady. Odmítnutí vysvětlení musí být vždy dostatečně odůvodněno a tyto důvody musí být sděleny akcionáři. Zákon výslovně nenormuje, kdy a jakou formou mají

¹⁷⁹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s.714.

¹⁸⁰ LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. Právní monografie. s. 44.

¹⁸¹ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 714-715.

¹⁸² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1565.

¹⁸³ LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 186.

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. 29 Odo 841/2003.

být důvody odmítnutí vysvětlení akcionáři sděleny. Je nutné postupovat stejně jako při poskytnutí vysvětlení, a proto o důvodech odmítnutí vysvětlení musí být akcionář vyrozuměn přímo na valné hromadě, aby se mohl bránit postupem dle § 360 odst. 2 ZOK. Stejně řešení je i pro případ, kdy je právo na vysvětlení uplatněné písemně před konáním valné hromady dle § 357 odst. 2 ZOK.¹⁸⁵

Nastane-li situace, že si představenstvo nebo správní rada vyhodnotí vysvětlení jako složité dle § 358 odst. 1 věta druhá ZOK, tak akcionáři sdělí, že mu odpověď bude dodatečně poskytnuta ve lhůtě do 15 dnů po skončení valné hromady. Pokud v průběhu zjišťování informací pro dodatečné vysvětlení zjistí, že na žádost nesmí odpovědět dle § 359 ZOK, pak odmítne následné poskytnutí vysvětlení. Odmítnutí následného vysvětlení proběhne obdobně jako odmítnutí na valné hromadě, protože odmítnutí musí obsahovat důvody proč informace nelze poskytnout.¹⁸⁶ Z toho plyne, že nikdy nelze odmítnout žádost o vysvětlení bez odůvodnění, a to ani složitou žádost o vysvětlení, u které má statutární orgán lhůtu 15 dní na odpověď ode dne konání valné hromady.

Obsah sdělení o odmítnutí vysvětlení musí zapisovatel uvést v zápisu z valné hromady podle § 423 ZOK. V zápisu musí být přesně uvedeny důvody, proč bylo vysvětlení odmítnuto. Pokud se představenstvo nebo správní rada nevyjádří nebo důvody proč odmítá vysvětlení poskytnout neuvede, tak i to bude v zápisu zaznamenáno. Zápis z valné hromady má důkazní význam pro akcionáře při uplatňování práva na vysvětlení i jiných akcionářských práv v případě soudního přezkumu. Při postupu dle § 358 odst. 1 věta druhá ZOK se odpověď statutárního orgánu v zápisu z valné hromady neobjeví, neboť je odpovězeno ve lhůtě 15 dní po skončení valné hromady.¹⁸⁷

V akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury nelze § 360 odst. 2 ZOK nikdy použít.¹⁸⁸ Jak bylo již výše uvedeno, dozorčí rada má působnost přezkoumat rozhodnutí představenstva o odmítnutí poskytnout vysvětlení. Dozorčí rada primárně přezkoumá, zda byly naplněny důvody dle § 359 ZOK a samozřejmě musí brát v úvahu i § 357 ZOK. Dozorčí rada nemá tolik informací jako představenstvo, tak si v rámci svého přezkumu

¹⁸⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1566.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ ŠUK, Petr. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 714.

může a často tomu tak i bude, vyžádat informace potřebné k posouzení od představenstva.¹⁸⁹ Zde může nastat další problém, že pokud již nepůjde dozorčí rada představenstvu tzv. na ruku, tak představenstvo může dozorčí radě jí vyžádané informace poskytnout tendenčně a nepravdivě, aby se jeho rozhodnutí jevílo jako zákonné. Pokud představenstvo jedná nezákonným způsobem, vystavuje se nebezpečí odpovědnosti za škodu.

Dozorčí rada může dospět k třem možným závěrům. Dozorčí rada za prvé zjistí, že byly naplněny předpoklady pro odmítnutí vysvětlení dle § 359 ZOK nebo, že vůbec nebyly naplněny předpoklady dle § 357 ZOK a potvrdí svým rozhodnutím původní rozhodnutí představenstva. Dozorčí rada za druhé rozhodne o povinnosti představenstva vysvětlení poskytnout, protože nejsou naplněny důvody, které poskytnutí vysvětlení zakazují a za třetí, odepře vysvětlení jen částečně a ve zbytku musí představenstvo opovědět. K naplnění účelu práva na vysvětlení je nutné, aby o akcionářské žádosti o přezkum bylo rozhodnuto co nejrychleji, neboť vysvětlení má být poskytnuto na valné hromadě. Zákon proto stanovuje povinnost, aby dozorčí rada rozhodla ještě přímo na valné hromadě, neboť se předpokládá, že členové dozorčí rady se valné hromady účastní dle § 449 odst. 1 ZOK.¹⁹⁰ Nejvyšší soud tento výklad zákona potvrzuje.¹⁹¹

Dozorčí rada posoudí každé odmítnuté vysvětlení, které učiní představenstvo již v průběhu valné hromady. Není nutné ani vhodné, aby projednávala příslušnou otázku v sále před přítomnými akcionáři. Praktické a vhodné je, aby se dozorčí rada s představenstvem k tomuto účelu odebrala do jiné místnosti, aby mohli projednat důvody pro odmítnutí vysvětlení. Pokud to je z časového hlediska možné, tak je vhodné přerušit z tohoto důvodu průběh valné hromady nebo dozorčí rada posoudí důvody pro odmítnutí o přestávce. Teprve po důkladném přezkoumání všech důvodů může být přijato kvalifikované rozhodnutí, které buď potvrdí rozhodnutí představenstva o odmítnutí vysvětlení nebo uloží povinnost vysvětlení poskytnout. V takovém případě má představenstvo povinnost informaci poskytnout v souladu s § 358 odst. 1 věta první ZOK. Neučiní-li tak, a nesplní svou povinnost vysvětlení poskytnout, může být takové jednání posouzeno jako porušení péče řádného hospodáře dle § 53 ZOK a § 159 OZ. Následovat mohou deliktní důsledky, plynoucí z porušení péče řádného hospodáře.

¹⁸⁹ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1567.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

Dozorčí rada rozhodne, že má představenstvo vysvětlení poskytnout, ale představenstvo tak neučiní, může to zapříčinit následné prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁹²

Pokud ve společnosti nastane situace, že není obsazena dozorčí rada nebo nebude obsazena řádně, tak v důsledku toho nebude schopna dozorčí rada odmítnuté vysvětlení přezkoumat, tak zcela nepochybně bude mít akcionář možnost se vysvětlení domáhat soudně dle § 360 odst. 3 ZOK. Přezkum představenstvem odmítnuté žádosti na valné hromadě provede na žádost akcionáře dozorčí rada. Přezkum dozorčí radou se má vykonat na valné hromadě, protože přezkum po skončení valné hromady má být jen výjimečný. Dozorčí rada má na rozhodnutí lhůtu pěti pracovních dní ode dne konání valné hromady. Následný přezkum je možný jen při splnění kritéria nemožnosti přezkoumat odmítnuté vysvětlení na valné hromadě z legitimního důvodu. Důvody, proč nelze žádost přezkoumat na valné hromadě, jsou například neúčast dozorčí rady na valné hromadě nebo představenstvo nijak nedoloží dozorčí radě svá tvrzení, z jakého důvodu vysvětlení odmítlo. Pokud po konání valné hromady dozorčí rada rozhodne, že má být vysvětlení poskytnuto, pak má představenstvo povinnost tak učinit nejpozději do 15 dnů od konání valné hromady podle argumentu *per analogiam* § 358 odst. 1 ZOK.¹⁹³ Zda podmínky pro odmítnutí vysvětlení nastaly nebo nenastaly, se vždy uvede do zápisu z valné hromady podle § 423 ZOK. V zápise se uvede i rozhodnutí dozorčí rady o tom, že o žádosti akcionáře rozhodne dozorčí rada po skončení valné hromady, a to písemně do pěti dnů.¹⁹⁴

Je otázkou, kolik dní po skončení valné hromady bude mít představenstvo na to, aby odpovědělo. Analogickou aplikací § 358 odst. 1 ZOK dojdeme k výsledku, že představenstvo má minimálně 10 dní na odpověď, neboť v tomto případě může 5 dní vyčerpat dozorčí rada. Nepochybně tedy běží 15 dní od konce valné hromady, v nichž je i oněch 5 dní pro posouzení dozorčí radou. Dle mého názoru, pokud má dozorčí rada 5 dní pro své rozhodnutí a vyčerpá je, pak představenstvo má dle § 358 odst. 1 ZOK stále 15 dnů od skončení valné hromady na odpověď akcionáři, což znamená v tomto případě minimálně 10 dní od doby rozhodnutí dozorčí rady.

Soudní přezkum akcionářské žádosti o vysvětlení bude proveden v případě, že dozorčí rada nevyhoví akcionáři vůbec nebo v průběhu valné hromady nerozhodne, a to ani v zákonem

¹⁹² FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1567.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Tamtéž.

stanovených pěti pracovních dnech po skončení valné hromady. Soudní přezkum je možný i v případě, že představenstvo vysvětlení neposkytne, a to ani přes jasný pokyn dozorčí rady, že má vysvětlení poskytnout přímo na valné hromadě nebo má postupovat dle § 358 odst. 1 věta druhá ZOK. Soudní přezkumu je možný i pokud je představenstvo zcela nečinné.

Akcionář, který byl tímto způsobem zkrácen na svých právech, může podat žalobu na plnění. Soud přezkoumá, zda měl akcionář na vysvětlení nárok a společnost měla informaci poskytnout. Akcionář, který o vysvětlení nežádal, není aktivně věcně legitimován a soud by jeho žalobu zamítl pro nedostatek aktivní věcné legitimace. V tomto případě soud žalobu zamítne, jedná se tedy o meritorní rozhodnutí, neboť věcná legitimace není podmínkou řízení ani podmínkou vzniku účastenství. Řízení o přezkumu akcionářské žádosti o vysvětlení je sporné řízení a bude se postupovat dle pravidel v občanském soudním řádu. Věcně příslušný je krajský soud dle § 9 odst. 2 písm. f) OSŘ.¹⁹⁵

Z pohledu teorie civilního procesu jde o žalobu na plnění. Důkazní břemeno tíží společnost dle § 4 odst. 1 ZOK a společnost tedy musí prokázat, že neposkytnutí vysvětlení neučinila protiprávně. Žalobu akcionář, který požaduje přezkum akcionářské žádosti o vysvětlení, zašle na věcně příslušný soud dle § 9 odst. 2 písm. f) OSŘ, ve které uvede, jakého vysvětlení se domáhal, že vysvětlení bylo potřebné pro posouzení záležitostí zařazených na pořad jednání valné hromady nebo pro výkon akcionářských práv na ní a že statutární orgán vysvětlení neposkytl. Z § 4 odst. 1 ZOK plyne, že důkazní břemeno, zda společnost protiprávně neposkytla vysvětlení, tíží akciovou společnost.¹⁹⁶ V § 4 ZOK je výjimka z tradičního principu, který nalezneme v § 120 odst. 1 OSŘ, jehož znění se vykládá, že „kdo tvrdí, ten dokazuje“.

Akcionář, kterému nebylo odpovězeno na jeho dotaz, má jednoměsíční prekluzivní lhůtu k podání žaloby, a to ode dne konání valné hromady dle § 360 odst. 3 ZOK. Po přečtení důvodové zprávy se zde nabízí prostor pro úvahu *de lege ferenda*. Nabízí se otázka, zda není jednoměsíční lhůta příliš dlouhá. V důvodové zprávě hovoří i o lhůtě 2 týdnů podle německého § 132 AktG.¹⁹⁷ Já jsem toho názoru, že lhůta v trvání jednoho měsíce je v pořádku. Prostor pro úvahu *de lege ferenda* zde nevidím. V odborné literatuře jsem neobjevil názor, že jeden měsíc je dlouhá nebo naopak krátká lhůta, a proto lze naši právní úpravu zhodnotit jako zdařilou. Akcionář musí ve vymezené jednoměsíční lhůtě žalobu skutečně na soud doručit, nestačí ji

¹⁹⁵ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1568.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 150.

předat k poštovní přepravě a z toho plyne, že se jedná o lhůtu hmotně právní. Jelikož se jedná o lhůtu prekluzivní, tak jejím uplynutím právo akcionáře domoci se vysvětlení zcela zaniká.¹⁹⁸

Akcionář, jenž se domáhá soudního přezkumu rozhodnutí o odmítnutí vysvětlení, nemusí prokazovat naléhavý právní zájem, a postačí splnění zákonných podmínek.¹⁹⁹ Prokazování naléhavého právní zájmu může v extrémních případech zapříčít stav *denegatio iustitiae*, tudíž by se mělo s prokazováním naléhavého právního zájmu spíše šetřit. Aby byl akcionář se svou žalobou úspěšný, musí splnit šest podmínek, a to kumulativně. Akcionář bude muset ve své žalobě uvést, že představenstvo a případně ani dozorčí rada požadované vysvětlení neposkytli, že se vysvětlení na valné hromadě domáhal a uvede též jakého vysvětlení se domáhal, že vysvětlení splňuje předpoklady dle § 357 odst. 1 ZOK a že je akcionářem společnosti.²⁰⁰

V rámci soudního přezkumu si soud vyžádá od společnosti veškeré nezbytné podklady, z nichž bude možné akcionářem požadovanou informaci zjistit. Společnost má povinnost poskytnout soudu veškeré podklady, o které ji požádá. Následně si soud vyhodnotí, zda bylo odepření informace v souladu se zákonem. Nikdy nesmí nastat situace, kdy se žalující akcionář dostane k požadované informaci v průběhu soudního řízení. Vždy může soud dojít k závěru, že volený orgán postupoval správně a bylo jeho povinností akcionáři informaci neposkytnout.²⁰¹ Soud není vázán důvody, kvůli kterým nebylo vysvětlení představenstvem poskytnuto.²⁰²

V. Filip a J. Lasák jsou toho názoru, že pokud soud shledá postup společnosti jako nesprávný, a že vysvětlení mělo být akcionáři poskytnuto, tak bude nutno postupovat souladně s § 244 ZOK a vysvětlení se poskytne všem akcionářům, a ne pouze akcionáři, který žaloval. Informace má být poskytnuta na příští valné hromadě, na internetových stránkách společnosti nebo dopisem či jiným informačním kanálem, který společnost používá ke komunikaci s akcionáři.²⁰³ Dnes, s ohledem na závěr uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu, lze uvažovat o sdělení informace jen akcionáři, který se valné hromady, na níž nebylo vysvětlení poskytnuto, zúčastnil, což by pro společnost znamenalo zvolit cestu následného sdělení informace formou dopisů či soukromých emailů, a to z důvodu, aby se informace skutečně dostali jen

¹⁹⁸ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1568.

¹⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009.

²⁰⁰ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1568-1569.

²⁰¹ Tamtéž.

²⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2850/2008.

²⁰³ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1569.

k akcionářům přítomným na valné hromadě. Tento závěr plynoucí ze zmíněného rozsudku se zatím v literatuře neobjevil.²⁰⁴

M. Špačková zastává názor, že u dodatečného vysvětlení podle § 358 odst. 2 ZOK poskytne společnost vysvětlení jen tomu, kdo o vysvětlení žádal. Tento závěr M. Špačková dovozuje z individuální povahy práva na vysvětlení. Tento názor je možno analogicky aplikovat i na případ poskytnutí vysvětlení až po soudním přezkumu, respektive u poskytnutí vysvětlení nařízeného soudem.²⁰⁵ Lze argumentovat, že se informace, která je „vyžalovaná“ poskytne jen žalobci nikoliv všem akcionářům, což může teoreticky vést ke snížení nákladů na šíření informace.

Ze tří výše uvedených názorů, bych se přikláněl k aplikaci konformní s § 244 ZOK. Pokud soud dospěje k závěru, že se má vysvětlení poskytnout, tak to lze z pohledu statutárního orgánu považovat za bezpečné pro společnost a zároveň je tím zachována nejvyšší možná míra akcionářských práv. Díky poskytnutí informace všem akcionářům odpadá statutárnímu orgánu společnosti práce se zkoumáním prezenční listiny akcionářů, aby zjistila, kdo byl přítomen a komu vysvětlení poskytne. Valná hromada již proběhla, a proto informace poskytnuté díky soudem uložené povinnosti poskytnout vysvětlení již nejsou tak relevantní a neplní zcela svůj účel. Soudem nařízené poskytnutí informací je nutné zaslat akcionářům.

V monistickém systému nelze použít § 360 odst. 2 ZOK, neboť jak plyne z podstaty monistického systému řízení je tam pouze jeden orgán. Akcionář je oprávněn podat žalobu hned, jakmile mu správní rada vysvětlení odmítne poskytnout nebo marně uplyne lhůta podle § 358 odst. 1 věta druhá ZOK. Po dobu soudního řízení podle § 360 odst. 3 a odst. 4 ZOK až do nabytí právní moci soudního rozhodnutí neběží promlčecí lhůta, která je na požadovaných vysvětleních závislá. Pokud půjde o lhůtu prekluzivní, tak se s ohledem na analogickou aplikaci § 654 odst. 2 OZ její běh staví. Žalující akcionář musí mít na paměti lhůty uvedené v § 259 OZ, § 629 OZ a § 635 OZ.²⁰⁶ Podání návrhu na prohlášení usnesení valné hromady za neplatné z důvodu porušení práva na vysvětlení může být společností vyhodnoceno jako rizikovější na

²⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

²⁰⁵ ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 58.

²⁰⁶ FILIP, Václav, LASÁK, Jan: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání..., s. 1569-1570.

rozdíl od soudem uložené povinnosti poskytnout vysvětlení.²⁰⁷ Z judikatury máme jasný závěr, že neposkytnutí vysvětlení může zapříčinit vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.²⁰⁸

²⁰⁷ ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 62.

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007 shodně i Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019.

Závěr

Právo na vysvětlení slouží k překonání, respektive částečnému překonání informační asymetrie. Informační asymetrii se na valné hromadě zcela vyhnout nelze a je jasné, že advokát věnující se právu obchodních korporací je schopen vykonávat svá práva na valné hromadě zcela jiným způsobem nežli například akcionář, který je neprofesionálním drobným investorem. Nesmíme zapomínat na racionální apatii, tzn. že akcionář se valných hromad neúčastní, neboť v tom nevidí smysl, a to nejenom kvůli neznalosti všech svých akcionářských práv, ale i kvůli praktické nemožnosti ovlivnit hlasování, pokud mu patří jen minoritní počet akcií. Akcionář by se měl jako řádný správce svého majetku o svůj majetek zajímat. Cílem této diplomové práce bylo uceleně shrnout dosavadní poznatky z relevantní odborné literatury a judikatury. Dále nalézt odpovědi na vytyčené výzkumné otázky a v neposlední řadě přispět svými názory k odborné diskusi. V úvodu práce jsou uvedeny tři výzkumné otázky, na které jsem postupně v textu diplomové práce odpověděl.

a) Má právo na vysvětlení i akcionář, jenž má sistována hlasovací práva?

Právo na vysvětlení náleží akcionáři za všech okolností a jak plyne z textu výše, je považováno za nezadatelné akcionářské nemajetkové právo. Omezení práva na vysvětlení by zároveň bylo zásahem do akcionářského práva podílet se na řízení společnosti, které musí být zachováno i akcionáři, který hlasovací práva vůbec nemá nebo je má sistována.

b) Je prakticky uplatnitelná poslední věta § 358 odst. 2 ZOK?

S oporou o článek M. Špačkové, který je inspirovaný německou doktrínou, jsem došel k názoru, že poslední věta § 358 odst. 2 ZOK se neuplatní a mohla by být *de lege ferenda* ze zákona vypuštěna nebo upravena do realizovatelného znění. Poslední věta § 358 odst. 2 ZOK se nikdy nepoužije. Navíc při analýze zdrojů k § 358 ZOK jsem našel závěr Nejvyššího soudu, kvůli kterému bude velice složité pro statutární orgán odkázat akcionáře na dodatečné vysvětlení z důvodu posuzování složitosti žádosti o vysvětlení podle § 358 odst. 1 ZOK.²⁰⁹ Proto lze doporučení k zpřesnění § 358 ZOK *de lege ferenda* vztáhnout i k pojmu složitosti, neboť závěr Nejvyššího soudu je velice restriktivní.

²⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019.

c) Je možné rozšiřovat právo na vysvětlení úpravou ve stanovách, pokud ano, čím je ono rozšiřování omezeno?

Právo na vysvětlení je relativně kogentní, tzn. že lze rozšířit, ale nelze zužovat. Zákon nám dává široké možnosti, jak právo na vysvětlení rozšiřovat. Limitováno je jen dalšími právními předpisy, jako je například zákon o ochraně utajovaných informací, nařízení GDPR a další.

Náměty na další zpracování a rozšíření vědeckého zkoumání k tomuto tématu jsem uvedl již v úvodu diplomové práce. Právo na vysvětlení v akciové společnosti, jak potvrzuje praxe mnohých obchodních společností i judikatura Nejvyššího soudu, je mimořádně praktické a stále aktuální téma.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura, komentáře, monografie

BIRKMOSE, Hanne S. a kol. *Shareholders' Duties*. Kluwer Law International, 2017, 436 s.

CLARK, Robert Charles. *Firemní právo*. Praha: Victoria Publishing, 1992, 985 s.

ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*.

Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová-Bova Polygon, 2016, 376 s.

ČERNÁ, Stanislava a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 656 s.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář. Díl III., § 176 - § 220zb*. Praha: Polygon, 2002, 3055 s.

GRIGOLEIT, Hans, Christoph a kol. *Aktiengesetz. Kommentar*, 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2020, 3175 s.

HAVEL, Bohumil a kol. *Corporate governance na pomezí zákona a soft law*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 276 s.

HAVEL, Bohumil. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010, 196 s.

HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s.

HIRTE, Heribert. A kol. *Aktiengesetz. Band 7/2: § 131-146. Großkommentar*. 5. vyd. Berlin: Walter de Gruyter, 2019, 975 s.

CHALUPA, Ivan. REITERMAN, David. *Komentovaná judikatura k a.s. 2021: výběr k 1.1.2022*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 600 s.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice., 247 s.

KRAAKMAN, Reinier a kol. *The Anatomy of Corporate Law A comparative and Functional Approach*. Third edition. Oxford: Oxford University Press, 2017. 281 s.

LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C.H. Beck, 2020, 259 s.

LASÁK, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 2628 s.

- LASÁK, Jan. *Kontrola řízení a správy akciové společnosti a postavení dozorčí rady*. Praha: Wolters Kluwer, 2023, 416 s.
- MALOVSKÝ-WENIG, Arnošt. *Příručka obchodního práva*. Praha: Československý kompas, 1947, 510 s.
- ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, 544 s.
- POKORNÁ, Jarmila a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2022, 514 s.
- POŠVÁŘ, Jaroslav. *Akciová společnost podle norem platných v historických zemích*. V Praze: nákladem Právnického knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1933, 468 s.
- RAISER, Thomas, VEIL, Rüdiger. *Recht der Kapitalgesellschaften*. 6. Auflage, 2015, 1006 s.
- RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 5., opr. vyd. V Praze: Nákladem knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900. 280 s.
- RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 624 s.
- STAUB, Hermann, PISKO, Oskar. *Kommentar zum allgemeinen deutschen Handelsgesetzbuch*. Erster Band. 2. Aufl. der österreichischen Ausgabe. Wien: Manzsche k. u. k. Hof-Verlags – und Universitäts-Buchhandlung, 1908, 956 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 803 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Leges, 2019, 480 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 1316 s.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana. a kol. *Prozařování OECD principů corporate governance do národních kodexů dobré správy obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 188 s.
- TILSCH, Emanuel. *Aforismy a myšlenky*. V Praze: Právnická Jednota, 1916, 79 s.
- TILSCH, Emanuel. *Občanské právo rakouské. Část všeobecná*. V Praze: nákladem České grafické Unie, 1910, 184 s.

Odborné články

ČERNÁ, S. K možnostem rozšíření akcionářova práva na informace stanovami. In: BOHÁČ, R. ed. *Pocta prof. JUDr. Milanu Bakešovi, DrSc., k 70. narozeninám*. Praha: Leges, 2009, s. 81-87

ČERNÁ, Stanislava. K obsahu a podmínkám ochrany obchodního tajemství akciové společnosti. *Aplikované právo*, 2008, roč. 6, č.2, s. 11.

FILIP, Václav. Akcionářské právo na informace. *Právní rozhledy*, 2010, č. 14, s. 495-501

POKORNÁ, Jarmila. Vliv směrnice 2007/36/ES na právní postavení akcionářů. In Bohumil Havel, Vlastimil Pihera. *Soukromé právo na cestě, eseje a jiné texty k jubileu Karla Eliáše*. vydání první. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2010. s. 248-256

ŠPAČKOVÁ, Michala. Dodatečné poskytnutí vysvětlení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2022, č. 1, s. 54-55

ŠPAČKOVÁ, Michala. Právo akcionáře na tutéž informaci, která byla sdělena jinému akcionáři mimo valnou hromadu. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 7-8, s. 209-210

ŠPAČKOVÁ, Michala. Právo na vysvětlení ohledně individuálně vyplácených odměn reprezentantů exekutivy akciových společností. *Obchodněprávní revue*, 2022, č. 3, s. 153-163

ŠTENGLOVÁ, Ivana, ŠUK, Petr. Zvláštní druhy akcií jako nástroj účasti akcionářů na řízení společnosti. *Bulletin advokacie*, 2022, č. 7-8, s. 46-52

ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 17-21

ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam*, 2019, č. 3, s. 3-12

Právní předpisy

Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb., účinném ke dni 31. 12. 2013.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 596/2014 ze dne 16. 4. 2014 o zneužívání trhu (nařízení o zneužívání trhu) a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/6/ES a směrnic Komise 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. 7. 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů

Vyhláška č. 5/2000 Sb. Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle §3 odst. 1 a §4 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 286/1993 Sb., pro určité druhy dohod o frančíze

Aktiengesetz (Spolková republika Německo)

Občanský zákoník (Spolková republika Německo)

Zákon č. 37/2021 Sb. o evidenci skutečných majitelů

Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3812/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. 27 Cdo 226/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1395/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2001, sp. zn. 29 Odo 71/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 29 Odo 714/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2020, sp. zn. 27 Cdo 481/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2850/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1592/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2284/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3284/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 400/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1516/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2776/99

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3839/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. 29 Odo 841/2003

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 8. 2019, sp. zn. 8 Cmo 85/2019

Nález Ústavního soudu ze dne 6. května. 2004 sp. zn. III. ÚS 258/03

Internetové zdroje

BUTZKE, Volker. *Die Hauptversammlung der Aktiengesellschaft*. 5. vyd. Stuttgart: Schäffer-Poeschel Verlag, 2011 [cit. 10. 5. 2023]. Dostupné na:

<https://beckassets.blob.core.windows.net/product/readingsample/36538/ag_lp.pdf>

Shrnutí

Diplomová práce na téma Právo na vysvětlení v akciové společnosti se zabývá právem na vysvětlení dle § 357 ZOK až § 360 ZOK. Právo na vysvětlení je jedním z nejzákladnějších akcionářských práv, které je neodmyslitelnou součástí práva akcionáře podílet se na řízení společnosti. Právo na vysvětlení se zpravidla vykonává na valné hromadě, ovšem zákon o obchodních korporacích zná i výjimky v podobě dodatečného poskytnutí vysvětlení, což s sebou nese jisté nároky i obtíže. Právo na vysvětlení je dotvářeno judikaturou Nejvyššího soudu, která je v práci použita jako argumentační podklad i zdroj informací. V první kapitole je zpracováno právo na vysvětlení z obecného pohledu, a to jak po stránce praktické, tak i teoretické. Druhá kapitola pojednává o důvodech pro odmítnutí vysvětlení, jichž je v zákoně demonstrativní výčet a další důvody dovozuje doktrína. V samém závěru práce je přezkum podmínek pro odmítnutí vysvětlení dle § 360 ZOK, a to v podobě přezkumu dozorčí radou nebo po podání žaloby soudním přezkumem.

Summary

The thesis on the Shareholders' right to information in a joint stock company deals with the right to explanation according to § 357 ZOK to § 360 ZOK. Shareholders' right to information is one of the most fundamental shareholder rights, which is an inherent part of the shareholder's right to participate in the managing of the company. The shareholders' right to information is generally exercised at the general meeting, but the Corporation Act also provides for exceptions in the form of additional explanations, which entails certain requirements and difficulties. The shareholders' right to information is supplemented by the case law of the Supreme Court, which is used in the thesis as an argumentative basis and source of information. The first chapter deals with the right to an explanation from a general perspective, both practical and theoretical. The second chapter deals with the grounds for refusal to provide an explanation, which are listed in the law and further grounds are suggested by the doctrine. At the end of the thesis is a review of the conditions for refusal of an explanation pursuant to § 360 ZOK, in the form of a review by the supervisory board or, following an action, a judicial review.

Klíčová slova

Právo na vysvětlení, zákon o obchodních korporacích, akciová společnost, akcionářská práva, společnost s ručením omezeným, akcionář, dozorčí rada, představenstvo, správní rada, valná hromada, stanovy

Keywords

Shareholders' right to information, Corporation Act, joint stock company, shareholder's rights, limited liability company, shareholder, supervisory board, board of directors, managing board, general meeting, articles of association